

HRVATSKI glasnik

Godina XVIII, broj 14

3. travnja 2008.

cijena 100 Ft

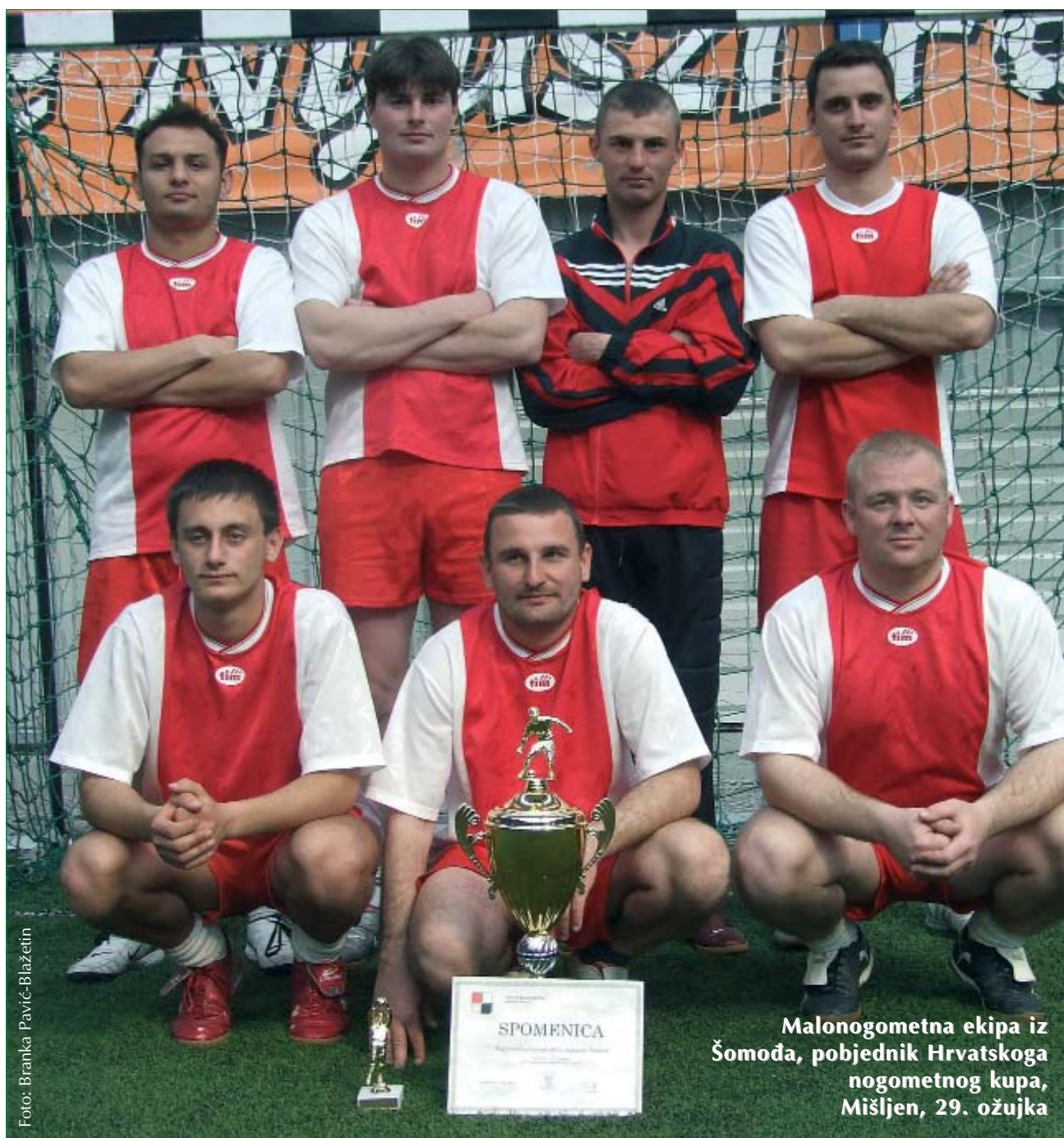

Foto: Branka Pavić-Blažetin

Malonogometna ekipa iz Šomođa, pobjednik Hrvatskoga nogometnog kupa, Mišljen, 29. ožujka

Komentar

Koliko nas zapravo ima?

Zanimljivo je pratiti napise u tisku matične domovine koji se objavljuju prilikom susreta i boravaka visokih hrvatskih dužnosnika Republici Mađarskoj, koji se pri tome, onako pomalo usput, sretnu i s predstavnicima hrvatske zajednice. Kažem onako usput, jer to proizlazi i iz izvješća novinara koji na tim putovanjima prate te iste dužnosnike. Tako i ovih tjedana najprije prilikom posjeta Mađarskoj ministra vanjskih poslova i europskih integracija, a potom prošloga tjedna povodom dvodnevnog boravka predsjednika Hrvatskog sabora u Budimpešti pomalo na marginama najprije HINA donosi kako: «Prema podacima tamošnjih Hrvata, u Mađarskoj živi oko 45.000 pripadnika hrvatske nacionalne manjine, a službeni podaci iz popisa stanovništva govore o 15.000. Svoja prava ostvaruju kroz sustav trinaest manjinskih državnih samouprava, koliko ih je ukupno u Mađarskoj», istu tu rečenicu nalazimo i na webu Hrvatskog sabora. U jednome drugom izvješću iz Vjesnika dan poslije čitamo: «On se u Budimpešti sastao i s čelnicima Hrvatske državne samouprave na čelu s predsjednikom Mišom Heppom, koji se nada da će na idućim parlamentarnim izborima Hrvati i ostalih 12 manjina birati svoje zastupnike u mađarski parlament. Hepp kaže da u Mađarskoj ima 80.000 Hrvata koji su uspjeli sačuvati svoj jezik i identitet, te su jedna od bolje organiziranih hrvatskih manjina u svijetu. Osim izdavačke kuće Croatica, mađarski Hrvati imaju tri svoje osnovne škole i gimnazije, u oko 30 mađarskih škola predaje se hrvatski jezik, a katedre za hrvatski postoje na sveučilištu u Pečuhu i u još nekoliko mađarskih gradova.» Isti taj napis iz Vjesnika donosi web-stranica Hrvatske matice iseljenika. U njegovu iščitavanju proizlazi kako Hrvati u Mađarskoj imaju tri osnovne škole u svom vlasništvu, dok imaju samo jednu, kako imaju i tri gimnazije, dok imaju samo dvije, i to nijednu u svome vlasništvu, kako postoje hrvatske katedre dok samostalnih hrvatskih katedara u Mađarskoj nema, a na pojedinim kroatističkim studijima u Mađarskoj u sklopu bolonjskog procesa debelo se uči hrvatski kao strani jezik, dok se hrvatska književnost predaje na mađarskom... Gdje je zapravo greška. Slaba ili nikakva obaviještenost ili potpuna nezainteresiranost. Prilikom svoga prošlogodišnjeg svibanjskog boravka u Zagrebu mađarski predsjednik László Sólyom tražio je da posjeti Odsjek za hungaristiku zagrebačkog sveučilišta. S njim su, naravno, bili i novinari, koji zadržavši se u tom okruženju, mogu dobiti najpotpunije obavijesti, naravno, ako ih zanima tema. Naravno da ih je zanimala. Pomalo postaje praksa da visoki hrvatski dužnosnici prilikom službenih posjeta Mađarskoj tek se na trenutke sreću s predstavnicima Hrvata u Mađarskoj koji su, da tako kažemo, politički opskrbljeni sa svojim «vlastitim» pa bio on i takav kakav jest «malim parlamentom». Ako bi se posjetio taj mali parlament ili neka škola, izdavačka kuća, selo od Santova do Pečuha i Koljnofa, Znanstveni zavod, i ini subjekti opstojnosti Hrvata, onda ne bi dolazilo do dezinformacija glede brojke koliko nas zapravo ima i što zapravo imamo, a što nemamo. A da ne govorimo o moru informacija koje bi se mogle dobiti iščitavanjem hrvatskih medija u Mađarskoj.

Branka Pavić-Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Dravskoga proljeća. Po drugi put je Dravsko proljeće u Starinu.

Ostanimo još malo kod folkloru. U Ilači su u subotu nastupili gajdaši iz Mađarske, hrvatski gajdaši Pavo Gadanji, Andor Vég, Richárd Patkós, uz njih su se s pjesmom pridružile i članice trija „Jasen“. Predstavili su se s bačkim šokačkim napjevima, podravskim blokom, te pjesmama i glazbom iz

okolice Pečuha. U Mohaču je pak, u nedjelju, u prepunom Kossuthovu kinu imao samostalni nastup KUD Mohač Stipana Filakovića.

O čemu pišemo u ovome tjednu? Donosimo razgovor s predsjednikom HDS-a Mišom Heppom o jednogodišnjem iskustvu predsjedavanja najvišim političkim tijelom Hrvata u Mađarskoj, Skupštinom HDS-a. Izvješće o posjetu predsjednika Hrvatskog sabora Luke Bebića Mađarskoj i njegovu dvodnevnom boravku te susretima koje je vodio tih dana. O prvome Hrvatskom nogometnom kupu, malonogometnom turniru HDS-a kojemu su se odazvale tek četiri momčadi: šomoška, baranjska, budimpeštanska i bačka. O mladim Gradišćancima i njihovoj brizi za naslijeđe Mate Meršića Miloradića, o problemima oko Zavičajne kuće u Lukovišću. *Branka Pavić-Blažetin*

Prilikom posjeta Mađarskoj predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić pribivao je ručku koji je u njegovu čast priredio HDS. Ručku su pribivali, uz predsjednika Skupštine HDS-a Mišu Heppu, zamjenici predsjednika Đuso Dudaš, Matija Šmatović i voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga te veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić.

(HDS-ov arhiv)

ČITAJTE I ŠIRITE HRVATSKI GLASNIK!

Aktualno

Luka Bebić u dvodnevnome službenom posjetu Mađarskoj

Na poziv predsjednice mađarskog Parlamenta Katalin Szili, u službenom posjetu Mađarskoj, 26. i 27. travnja, boravio je predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić. Njegov je posjet nastavak parlamentarne suradnje u sklopu redovitih godišnjih sastanaka predsjednika hrvatskog i mađarskog parlamenta. Nakon susreta s predsjednicom mađarskog Parlamenta 26. travnja, Bebić se 27. travnja susreo i s mađarskim predsjednikom Lászlom Sólyomom te s ministricom vanjskih poslova Kingom Göncz, a bio je i na ručku što ga je u njegovu čast dala Hrvatska državna samouprava, na čelu s predsjednikom Mišom Heppom. Uz Heppa, ručku sa strane Hrvata u Mađarskoj nazočili su dužnosnici HDS-a Joso Solga, Đuso Dudaš i Matija Šmatović.

Katalin Szili nakon sastanka na konferenciji za tisak naglasila je kako zastupstvo nacionalnih manjina u mađarskom Parlamentu treba riješiti. Dodala je kako je za Mađarsku važno da Hrvatska što prije postane članicom Europske unije i NATO-saveza, a u razgovorima su se dotakli i položaja graničnih područja i njihova razvoja. Szili je izrazila zahvalnost hrvatskoj strani što je lani u Osijeku utemeljen Odsjek za hungaristiku dodavši kako su se u razgovorima dotakli suradnje INA-e i MOL-a. Izrazila je i nadu kako će što prije završiti gradnja mosta Zrinski na Muri dodavši kako je Mađarska izgradila 80% koridora V/B, koji Budimpeštu preko Zagreba povezuje s Rijekom, a preostalih 35 kilometara bit će gotovo do lipnja ove godine. Na koridoru V/C, od Budimpešte preko Osijeka, Sarajeva do Ploča, Mađarska planira do 2010. doći do hrvatske granice, rekla je Szili.

Razgovorima kod predsjednice mađarskog Parlamenta nazočio je i predsjednik Skupštine HDS-a Mišo Hepp. Drugoga dana posjeta Mađarskoj Luka Bebić sastao se s mađarskim predsjednikom Lászlom Sólyomom.

Potom Bebić se sastao na objedu s predstavnicima Hrvata u Mađarskoj što su ga su oni dali povodom njegova dolaska. U HDS-ovu izaslanstvu, na čelu s predsjednikom Mišom Heppom, bili su voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga te zamjenici predsjednika Đuso Dudaš i Matija Šmatović.

U izjavi za hrvatske medije u Mađarskoj danog na Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti Luka Bebić još jednom se složio s izjavom Katalin Szili kako Hrvatsku i Mađarsku odlikuje iznimno dobra suradnja koja postoji općenito na svim poljima i može služiti kao primjer dobrosusjedskih odnosa i šire nego što je područje jugoistočne Europe, posebice što je suradnja shvaćena i kao potreba unapređenja života i rada, prava nacionalnih manjina. U Hrvatskom saboru ima osam zastupnika nacionalnih manjina, jedan od njih je i predstavnik mađarske nacionalne manjine, Dénes Sója, koji je danas s nama u saborskoj delegaciji, naglasio je Bebić. Suradnja dviju zemalja intenzivna je i prijateljska i nema nikakvih otvorenih pitanja osim pitanja koja zajedno trebamo rješavati na polju gospodarstva, razvoja infrastrukturnih sadržaja, cesta, naših zajedničkih

Foto: MTI

strateških interesa. Luka Bebić naglasio je zainteresiranost Hrvatske za programe „Pečuh, europska prijestolnica kulture 2010. godine” to više što u Pečuhu živi velik broj Hrvata koji imaju svoje kulturne ustanove i kazalište, jedino hrvatsko kazalište izvan granica Hrvatske, ali naglasio je i suradnju na drugim područjima gdje živi hrvatska nacionalna manjina. Mi smo razgovarali i o parlamentarnom zastupstvu manjina s Mišom Heppom, znamo kako postoji stanoviti ustavnopravni problem rješavanja toga problema, treba dvotrećinska odluka Parlamenta. Katalin Szili predložila je formiranje manjinske radne skupine koja bi razgovarala o kompleksu tih pitanja. Mi smo zadovoljni položajem hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj, kroza samouprave koje su dinamične i gdje se povećava broj samouprava, sve to može poslužiti kao model i u drugim zemljama.

Predsjednik HDS-a Mišo Hepp izjavio je nakon susreta s predsjednikom Hrvatskog sabora Lukom Bebićem: Jučer sam u Parlamentu nazočio razgovorima s predsjednicom Parlamenta Katalin Szili, razgovori su protekli u iznimno prijateljskom okruženju, i jučerašnji i naš današnji susret na ručku koje je HDS priredio prilikom posjeta predsjednika Sabora Luke Bebića. Obavijestili smo našega gosta o Hrvatima u Mađarskoj i njihovu položaju, o našim ustanovama, postig-

nućima, potrebama i planovima. Pitali smo predsjednika Sabora i za činjenicu zašto Hrvatski sabor (na nedavnom zasjedanju) nije izdvojio sredstva baš za Hrvate u Mađarskoj i njihovo djelovanje dok je za neke druge autohtone manjine to učinio. Obavijestio sam ga i o svakodnevnim problemima, primjerice i o teškoćama naših studenata u Zagrebu koji mogu studirati samo hrvatski jezik. Obećao je pomoć u svezi s tim. Razgovarali smo i o proslavi 320. obljetnice doselidbe bunjevačkih Hrvata na ugarske prostore, koja će se obilježiti u Baji 31. svibnja i čiji će pokrovitelj biti upravo predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić i predsjednica mađarskog Parlamenta Katalin Szili. Bebić će nazočiti proslavi, a Katalin Szili najvjerojatnije neće moći biti nazočna jer toga dana neće biti u Mađarskoj. Obavijestili smo našega gosta o svim našim problemima i, daj, Bože, da se nešto od toga i riješi u nastupajućem razdoblju. Kako znamo, 8. travnja u Mađarsku u službeni posjet dolazi hrvatski premijer Ivo Sanader i mi smo obavijestili hrvatsku stranu kako je naša želja i kako bi bilo poželjno da pri svojim posjetima Mađarskoj hrvatski politički dužnosnici odvoje vremena i za posjet sjedištu HDS-a u Ulici Lajos Bíróa.

Susretom s ministricom vanjskih poslova Kingom Göncz predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić završio je dvodnevni službeni posjet Mađarskoj.

bpb

Kako dalje

Zavičajna kuća u Lukovišću

U Lukovišću na adresi Dózsina ulica 54 nalazi se Zavičajna kuća sa štalom i pojatom na zemljištu koje je dijelom u vlasništvu Samouprave Šomođske županije i Mađarske države. To je građevina muzealne vrijednosti utemeljena 1985. godine koja je dobila dozvolu za rad 6. srpnja 1987. godine. Za kuću i stručni nadzor na njoj brine se Ravnateljstvo muzeja Šomođske županije, a o štali i pojati brine se Samouprava sela Lukovišća. Zavičajna kuća u Lukovišću otvorena je za posjetitelje već više od dvadesetak godina. Objekt je to s hrvatskom poviješću što ga je nagrizlo i vrijeme tih proteklih godina; danas je dorastao obnovi. U proteklih dvadeset godina promijenili su se kompetencijski odnosi nad Zavičajnom kućom. Ovo je zdanje dio narodne graditeljske baštine u Podravini iz 19. stoljeća, dio načina života Hrvata uz Dravu, njihove povijesti gradnje i načina života. Kuća je veličine 72,9 m², a kao izložbeni prostor uredio ju je muzeolog Zoltán Orsi, etnolog tadašnjeg Muzeja „Drava”. Do 1992. i taj muzej i Zavičajna kuća bili su dio županijskog muzeja. Poslije je Muzej „Drava” postao gradskim muzejom, čime je i dio izloženih predmeta iz fundusa županijskog muzeja, 730-ak izložaka, prešlo u vlasništvo grada Barče, a dio izložaka ostao i nadalje u vlasništvu županijskog muzeja. Ova se dvojnost ogleda i na lukoviškoj Zavičajnoj kući u kojoj od ukupnoga broja izloženih predmeta njih 73 su u vlasništvu Muzeja „Drava”, a 101 predmet u vlasništvu Ravnateljstva muzeja Šomođske županije, piše ovih mjeseci u svome stručnom izvješću i pismu Hrvatskoj županijskoj samoupravi Šomođa etnologinja županijskog Muzeja Rippl-Rónai iz Kapošvara Orsolya Kapitány moleći za pomoć oko rješavanja stanja Zavičajne kuće u Lukovišću.

Navedeni problem, koji se vuče već godinama, ne odražava se samo na vlasništvu nad predmetima nego i na stvarnome problemu, neriješenosti funkcioniranja Zavičajne kuće u Lukovišću i podjeli zadataka oko brige o njoj. Do 1996. domar kuće bila je gospođa Pandur, i dotada je i izložbeni prostor bio u redu, jednako kao i vrt i okolica kuće.

Od 1997. Zavičajna kuća nema domara, tako da se i iz zapisnika iz godine 1997. načinjenog 29. rujna iščitava kako je zgrada neodržavana i zapuštena kao i dvorište, manja su oštećenja vidljiva na krovu, sa sjeverne strane zgrada je ugrožena kao i njezina južna strana, na jednome prozoru koji gleda na ulicu nedostaje staklo... Zavičajna kuća nema imenovanog domara i mjesna samouprava i muzej s vremena na vrijeme zaduži neku osobu da počisti Zavičajnu kuću i prostor oko nje. Etnolozi pozivaju nadležne da osiguraju

uvjete za uočavanje vrijednosti ovoga zdanja te iste godine Ravnateljstvo muzeja Šomođske županije potpisuje sporazum s mjesnom samoupravom o zajedničkom osiguravanju uvjeta za funkcioniranje. Danas se o Zavičajnoj kući brine gospođa Kováčević. Broj posjeta je minimalan. Godine 2006. bilo je 160 posjetitelja. Iako se u proteklim godinama županijski muzej nastojao brinuti o stručnom stanju zbirke i zgrade, njihovo se stanje iz godine u godinu pogoršavalo, što se može iščitati iz stručnih etnoloških izvješća.

Danas lukoviška Zavičajna kuća traži stvarnoga gazdu: koji će se radnim danom i blagdanom brinuti o njoj, okolišu, izloženim predmetima, osigurati zaštitu, organizirati takve programe među mještanima i djecom školske dobi, izletnicima, starijima koji će značiti razonodu i koji će privući u Zavičajnu kuću sve one koji posjećuju Podravinu. Ovaj zadatak Ravnateljstvo županijskog muzeja ne može obnašati iz Kapošvara, nego bi to mogli raditi na licu mjesta žitelji sela. Stoga se pismom i obratila Hrvatskoj županijskoj manjinskoj samoupravi etnologinja Orsolya Kapitány iz Muzeja Rippl-Rónai, u kojem predlaže da se zajedničkim dogovorom nađe rješenje problema. Predlaže se dogovor Hrvatske manjinske samouprave s mjesnom samoupravom, neka se pronađe pravna osoba, ili pojedinac koji imaju ozbiljne zamisli o stavljanju u funkciju ovoga zdanja, te se navodi kako će Ravnateljstvo šomođskih muzeja i nadalje pružati pri tome svu potrebnu stručnu pomoć i zaštitu izloženih predmeta. Ona bi sudjelovala i natječaju «Tájházak a közösségért» koji je ovih dana raspisan za obnovu zavičajnih kuća veličine do 2,5 milijuna forinti, ali pri tome je nužno osigurati vlastiti dio sredstva. U pomoć je pritekla ovih dana Hrvatska županijska samouprava Šomođa koja se obvezala da će osigurati potrebna sredstva koja su uvjet sudjelovanja raspisanome natječaju. Kako dalje sa Zavičajnom kućom u Lukovišću, pokazat će vrijeme? Možda bi je što prije trebali preuzeti u svoju nadležnost i održavanje Hrvati u Mađarskoj?

Hrvatska samouprava Šomođske županije u veljače primila je pismo od Muzeja „Rippl-Rónai” i etnologinje Orsolye Kapitány u

kome nam skreće pozornost na neriješeno pitanje funkcioniranja i teškoće održavanja Zavičajne kuće u Lukovišću, kazao je za Hrvatski glasnik Jozo Solga, predsjednik Hrvatske samouprave Šomođske županije. Počeli smo razgovore na tu temu i mogu kazati kako županijski muzej ima volju predati lukovišku Zavičajnu kuću na održavanje Hrvatima. Naime, narasli troškovi održavanja i nužna obnova preveliki su zalogaj za županijski muzej koji bi, ne postignu li se dogovori u svezi s tim, mogao i preseliti Zavičajnu kuću (Etnološku ljetnu zbirku), čemu smo se mi odlučno usprotivili. Tijekom razgovora saznali smo kako postoje natječajne mogućnosti za obnovu Zavičajne kuće koje treba iskoristiti do kraja ožujka. Mi nismo u mogućnosti pristupiti natječaju jer to i nije naše znanje, a Muzej nema sredstava za pokrivanje troškova vlastitog udjela u natječaju. Po prethodnim dogovorima Hrvatska županijska samouprava bila bi spremna dati potporu za natječaj do veličine vlastitog udjela natjecatelja, bilo bi to do 250 tisuća forinti, kazao je za Hrvatski glasnik Jozo Solga. Ni u kojem slučaju nećemo dopustiti da se prenese Zavičajna kuća u Sennu, te tražimo njezinu što skoriju obnovu i stavljanje u funkciju. Naš je prijedlog da se Muzej dogovori (potpiše ugovor) s jednom od hrvatskih civilnih udruga koja bi se brinula za programe i sadržaje, a Muzej bi i nadalje osiguravao svu potrebnu stručnu potporu. To bi se moglo riješiti sklapanjem konkretnog ugovora između županije, kao vlasnika Muzeja, i jedne od hrvatskih civilnih udruga. Najbolje bi bilo ako bi ona bila iz Lukovišća. U tom kontekstu predsjednica KUD-a Drava i lukoviške Hrvatske samouprave Margita Esze-Romolic ima već konkretne zamisli o programima koji bi se mogli odvijati u Zavičajnoj kući.

Branka Pavić-Blažetin

Budimpešta

Izložba fotografija o Dubrovniku

U zajedničkoj organizaciji Instituta za srednjoeuropsku kulturu u Budimpešti, Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti te Gradskog poglavarstva grada Dubrovnika, 19. ožujka, s početkom u 19 sati, u prostorijama Instituta održano je svečano otvaranje izložbe fotografija: *Dubrovačke ljetne igre*, *Zvuci kroz vizure* autora Damila Kalogjere i *Dubrovnik kroz godinu* autora Gorana Vranića.

Goste iz Hrvatske i uzvanike ispred brojnih posjetitelja, među inim izvanrednog i opunomoćenog veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti, Ivana Bandića, dogradonačelnike Antuna Kisića i Ivana Margaretića, inicijatoricu izložbe Karmen Gagro, autoricu izložbe, muzejsku savjetnicu u Zagrebu, Mariju Tonković, intendanta Dubrovačkih ljetnih igara, Ivicu Prlendera, umjetnike izložbe i ravnatelja uprave u Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Mađarske, Zsolta Jékelya pozdravio je ravnatelj Instituta za srednjoeuropsku kulturu Péter Módos.

U veoma bogatim katalozima namijenjenim posjetiocima, gradonačelnica grada Dubrovnika, Dubravka Šuica iznosi sljedeće: «Kada smo početkom 2006. godine, u okviru programa međunarodne suradnje, pokrenuli projekt kulturnog povezivanja Dubrovnika i Budimpešte, bili smo svjesni kako nas čeka velik posao budući da je riječ o predstavljanju dvaju kulturnih prijestolnica ovog dijela Europe.

Budući da se radi o jedinstvenoj promociji hrvatske i dubrovačke kulture u Mađarskoj, zajednički stav bio je da cjelokupni program moramo pažljivo pripremiti jer on mora imati obilježje integralnog multimedijalnog događaja. Tako će program našega predstavljanja u Mađarskoj sadržavati nastupe relevantnih dubrovačkih kulturnih subjekata iz svijeta slikarstva, glazbe, kazališta, umjetničke fotografije, sakralne umjetnosti, a uključivat će se i predavanja s naglaskom na povijesnu dimenziju suradnje Dubrovnika i Mađarske.»

Tijekom otvaranja izložbe, u ime Ministarstva prosvjete i kulture govorio je Zsolt Jékely. Izrazio je svoje zadovoljstvo i čast sudjelovanja na kulturnim manifestacijama koje se odvijaju pod okriljem Instituta za srednjoeuropsku kulturu, a na kojima se pruža mogućnost za predstavljanje umjetnika iz mnogih srednjoeuropskih sredina. Djelatnost Instituta danas predstavlja nove dimenzije i elemente, svjedok je dobrog „njuha“ njenoga direktora P. Módosa, koji kada bira teme i sadržaje, time dobro ilustrira raznolikost kultura srednje Europe. U tisućljetnim vezama Dubrovnika i Ugarske, Mađarske, grad zauzima posebno i značajno mjesto.

Marija Tonković, je okupljene pozdravila na mađarskom jeziku rekavši: Malo je gradova na svijetu koji bi mogli potkrijepiti riječi čuvenog povjesničara umjetnosti Janka Puntara o gradu kao umjetničkom djelu. Dubrovnik je jedan od tih koji krije tu izrečenu tezu, te su zbog toga mnogi fotografi pokušali ovjekovječiti to «djelo», gradske okvire i njegove ljepote. «Goran Vranić, hrvatski profesionalni i umjetnički fotograf srednje generacije, najnoviji je izdanak u ovom fotografskom rodoslovlju od – Josipa Betondića i njegove «Feste Sv. Vlaha» iz 1848, prve dubrovačke fotografije. Ovim izborom Vranić je na dosegnutoj razini svog ljudskog i umjetničkog iskustva.» O G. Vraniću saznajemo da je Zagrepčanin, stoga „Prvi susret Vranića s Dubrovnikom rezultira zamalo poniznim pristupom kao da mu se boji približiti. U toj prvotnoj udaljenosti snima široke panorame s pristojne udaljenosti. Svakim ponovnim dolaskom savladava to strahopoštovanje i grad ga sve više uvlači u svoje tkivo.” M. Tonković je na koncu izrazila svoje žaljenje što na ovoj izložbi nedostaje jedno značajno umjetničko djelo Vlaha Vukovca „Dubravka prid dvorom” koje je mađarska Vlada otkupila povodom milenijske izložbe, davne, 1676. godine, koja bi ovim povodom mogla biti simbolom Dubrovačke tradicije i njenih igara na otvorenom prostoru.

Intendant Dubrovačkih ljetnih igara, Ivica Prlender konstatirao je kako je izložba ujedno i prilika da zahvali svim onim brojnim mađarskim umjetnicima koji su od 1950. godina redovito sudjelovali i sudjeluju na Dubrovačkim ljetnim igrama gdje su zajedno zaigrali s hrvatskim i srednjoeuropskim kao i umjetnicima iz cijeloga svijeta. Napomenuo je da je 2006. godine imao sreće vidjeti i pozdraviti Kazalište iz Miskolca, dok se za ovo ljeto s izvedbom „Dundo Maroje” od Marina Držića, očekuje Kazalište iz Debrecina te da će gost Igara četrnaesti put biti čuveni mađarski Bartókov kvartet. Izrazio je poseban ponos što je upravo dubrovački festival među prvima, zapazio briljantnoga mađarskog umjetnika, trubača Gábora Boldockog. Budući da Dubrovačke ljetne igre 2009. godine obilježavaju 60. obljetnicu, intendant Prlender je najavio da će među pozvanim umjetnicima biti ponovno i mađarski dirigent koncerta Zoltán Kocsis. U donjim prostorijama instituta su prikazani televizijski podsjetnički snimci i izdanja o Dubrovniku, i njegovim festivalima te portreti i mađarskih umjetnika, s kojima su zajedno osnovane i Dubrovačke ljetne igre, što ujedno posluhuje i za pozivnicu za daljnju, uzajamnu suradnju.

„Multimedijalna izložba Dubrovačke ljetne igre: Zvuci i vizure Damila Kalogjere

nije samo uvid u njegovu višegodišnju posvećenost artističkom i sociološkom fenomenu Igara, nego i umjetničko promišljanje vizualne baštine festivala. Tim je dragocjenije budući da su predstave i koncerti pod dubrovačkim ljetnim zvijezdama tek „čas i hip” u slijedu vremena, neuhvatljiva čarolija trenutka koja nestaje u osvit novog festivalskog dana. Bilježi je tek krhko i lomno pamćenje svakog od nas. Zasebno. Tvarni joj se oblik memorira u slici i zvuku. Kao stanoviti odraz u vremenu izgubljene realnosti” – piše u Uvodniku kataloga intendant Ivica Prlender.

U ime Dubrovnika, odnosno Gradskog poglavarstva, gradonačelnice, Dubravke Šuice nazočne je pozdravio i predsjednik gradskog vijeća, dogradonačelnik Ivan Margaretić koji je istaknuo da su fotografije sa svojom raznovrsnošću prvenstveno prikazivanja umjetničkih dobara grada Dubrovnika i ujedno ocjena Hrvatske kao i reprezentativni uvod svega onoga što bi željeli da se dogodi u predstavljanju Dubrovnika u Budimpešti. Izrazio je svoju nadu da će komunikacija jednoga sličnog pozamašnog umjetničkog projekta stići i u okviru Budimpeštanskog proljetnog festivala 2009. godine, te da će ono imati ne samo masmedijsku podršku već i podršku grada Dubrovnika te dvaju susjednih država i njenih ministarstava, veleposlanstava. Govornik je na koncu posebno zahvalio svima onima koji su doprinijeli da se ove izložbe uspješno provedu u takvom ugodnom ambijentu, odnosno atmosferi. Pridružujući se prethodnim govornicima u tome da je ova prigoda bila jedno umjetničko dobro grada Dubrovnika, prikazano u slikama i u multimedijalnim aspektima, ali prava vrijednost grada se može doživjeti osobnim dolaskom u Hrvatsku, odnosno posjetom Dubrovnika.

Na koncu svečanih izlaganja i pozdrava izložbu je otvorio izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, Ivan Bandić.

U drugoj, „Donjoj dvorani” – uz umjetničko izvođenje člana Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu Joška Ševe te člana mađarskog Nacionalnog kazališta u Budimpešti Pétera Vide – došlo je i do simbolične predstave – na dva jezika – kazališne scene „Dundo Maroje” od Marina Držića.

M. Dekić

Intervju

Planovi i programi strateškog razvoja Hrvata u Mađarskoj – zadatak koji nas čeka

Lani 26. ožujka utemeljen je nov saziv Skupštine HDS-a za mandatno razdoblje 2007/2011. godine. Za predsjednika najvišega političkog tijela Hrvata u Mađarskoj izabran je Mišo Hepp. Prošlo je godinu dana od toga događaja, prilika je to da upitamo predsjednika Skupštine HDS-a kako je protekla prva radna godina, s kojim problemima su suočeni i kakvi su programi i planovi rada u nastupajućem razdoblju.

Razgovor vodila: *Branka Pavić-Blažetin*

Godina dana je razdoblje nakon kojega se mogu izvući i određeni zaključci i određena pitanja. Kako ocjenjujete godinu koja je iza nas i rad HDS-a u njoj?

Svaki je početak težak, tako je bilo i sa mnom jer i za mene je to bio nov izazov kao i za sve moje suradnike s kojima sam započeo rad. Sumirali smo dosadašnju djelatnost HDS-a i pogledati koji su oni zadaci koji su pred nama, i koje u ovom sastavu Skupštine HDS-a želimo postaviti kao načela i temelje našega djelovanja. Ne možemo kazati da ono što je bilo prije nije bilo dobro, i sad ćemo mi izmisliti toplu vodu. Pozitivna iskustva dosadašnjih mandata Skupštine HDS-a želimo zadržati i razvijati te na njima učiti, a problemi koji su se javljali i javljaju, zahtijevaju i novi pristup njihovu rješavanju ako želimo graditi naš daljnji rad, a time i budućnost Hrvata u Mađarskoj. Mnogo toga moramo promijeniti i raditi na sasvim novim osnovama. Tako ima niz projekata koji su zaživjeli u prethodnim godinama, a koji se pokazuju ne sasvim racionalnim te u tom kontekstu moramo promisliti i pogledati koliko su nam ti projekti vrijedni i koliko koristi donose Skupštini HDS-a, a time posredno i svim Hrvatima u Mađarskoj, koje ona politički predstavlja. Već na samom početku djelovanja suočili smo se s problemima oko djelovanja naša dva poduzeća, Zavičaja d. o. o. i Croatica Kht. Kao poduzeća, ona bi trebala ostvarivati dobit na našu, vlasničku korist. Suočili smo se s činjenicama kako usprkos nazivu poduzeća, zapravo oni ne donose dobit, već HDS iz svoga proračuna njima daje znatna dodatna sredstva. Ako pogledamo unazad u posljednje tri godine, tu se radi o više desetaka milijuna forinti koja su ta poduzeća dobila iz našega fonda za ustanove, koji je izvan godišnjeg proračuna državnih manjinskih samouprava i koja sredstva vlada dodjeljuje na načelu otprilike tri godine, a čija veličina ovisi o broju ustanova u vlasništvu državnih samouprava. Problem i pitanje s kojim smo suočeni jest kako dalje s našim poduzećima. Jer ako mi i nadalje moramo pumpati novac u njih, onda to nije rentabilno. Moramo odrediti smjernice njihova rada, njihov rad postaviti na sasvim nove osnove. Na taj način da te naše tvrtke koje su počele svoj rad sa solidnom osnovom, danas nama, Hrvatima u Mađarskoj, donose i dobit koju ćemo mi obratiti na korist zajednice i ulagati u nove projekte. Postoji mnogo teorija oko troškova i problema u radu tih poduzeća,

ali ne možemo se stalno pozivati na to. Stoga smo i ove godine dali tim poduzećima znatna sredstva iz fonda za ustanove: Croatici Kht. devet milijuna, a Zavičaju deset milijuna forinti. Zavičaj je u tri godine svoga djelovanja dobio znatna sredstva. Ravnatelji poduzeća trebaju gazdovati da bi te tvrtke bile profitabilne. Jer suviše je držati poduzeća kako bi deseci zaposlenika imali radna mjesta, a s druge strane neka HDS daje svake godine desetke milijuna potpore. Takvo stanje po mome mišljenju nadalje nije održivo te smo i na posljednjoj Skupštini kod prihvaćanja proračuna HDS-a za 2008. godinu postavili jasne smjernice rada za oba naša poduzeća. Oni u ovoj godini trebaju rentabilno djelovati, naravno, uza svu našu moguću potporu jer to su ipak naše istaknute jedinice koje treba da služe Hrvatima u Mađarskoj. Drugi problem s kojim smo bili suočeni jest učvršćivanje administrativnog dijela u djelovanju HDS-a. Suočeni smo bili s nizom pitanja i zadataka koje smo polako uspjeli riješiti, (manjkavosti arhiva, korespondencije, propisa djelovanja Ureda...). Od 1. siječnja imamo i voditelja Ureda HDS-a, Jozu Solgu.

Počeli smo uspostavljati i umrežiti sve hrvatske samouprave u Mađarskoj, kojih danas ima 115. Trebamo se povezivati od centra prema bazi, ali i od baze prema centru, međusobno povezivati naše samouprave i naše ljude. U tom kontekstu izdvojili smo znatna sredstva upravo za projekte povezivanja naših naselja, samouprava putem projekata kao što je državni omladinski nogometni kup, ili turneja hrvatskih folklornih društava po Mađarskoj u naseljima gdje žive Hrvati želi ojačati spomenuto. Osjećam kako smo malo povezani i ne poznajemo se dovoljno. Imam dojam kako svatko sam kuha u svom loncu i nitko o drugome ne zna ništa, a kamoli što se kod njega kuha. Srednji naraštaj se međusobno poznaje, ali mlađi pa čak i tridesetogodišnjaci veoma su udaljeni jedni od drugih. Trebamo u prvom redu izgrađivati prijateljstvo naših regija i međusobno poštovanje jedni drugih, i svoje i «tude». Stoga i u organizaciji dječjih tabora na Pagu, koje i ove godine želimo u maksimalnoj mjeri pomagati i podupirati, želimo okupiti djecu iz svih naših krajeva i škola oko zajedničkih programa i projekata uz komunikaciju na hrvatskom jeziku, bez koje nam nema budućnosti sutra. Neka se miješaju naša djeca; nije dobro da Bačka ne poznaje Gradišće, Gradišće ne zna što je u Zali...

Ostanimo još malo kod raspodjele sredstava iz

Fonda za institucije. To je poseban fond novca izvan godišnjih proračunskih sredstava HDS-a koji za 2008. godinu iznosi 88 milijuna forinti. Sredstva Fonda za institucije pristižu na račun HDS-a. Ove godine ona su iznosila 47 milijuna forinti. Ako se ne varam, Skupština HDS-a odlučuje kako i na koji način će ta sredstva raspodijeliti. Mnogi se i bune protiv sustava raspodjele, a i poduzeća u vlasništvu HDS-a također očekuju sredstva iz toga fonda.

Od 2000. godine naovamo započeo je put izgradnje kulturne autonomije. Otvorile su se mogućnosti za utemeljenje ustanova u vlasništvu HDS-a, odnosno preuzimanja ustanova u vlasništvo HDS-a. Taj put se vjerojatno želi i u ovome mandatu nastaviti i dalje razvijati.

Zapravo, po mom sudu, naša poduzeća ne bi ni trebala dobiti sredstva iz toga fonda, a dobivaju ih. Poduzeća su poduzeća i ona trebaju zaraditi novac i za sebe i za našu zajednicu. Mi sredstva iz Fonda za institucije odlukom Skupštine, naravno u skladu s političkim prioritetima pa i gospodarskim okolnostima, možemo dodijeliti, ali naglašavam kako ih možemo potrošiti samo na naše ustanove. Neke državne manjinske samouprave imaju znatno veći broj ustanova nego mi, pa je i veličina njihova fonda za ustanove znatno veća. Na temelju tadašnjeg stanja, prije tri godine, sve državne samouprave po ondašnjem broju postojećih ustanova u svome vlasništvu dobile su određenu svotu koja se nije mnogo mijenjala. Evo, naša je u 2008. godini s 45 milijuna porasla na 47 milijuna. To je namjenski novac. One samouprave koje su u startu imale više svojih ustanova, dobile su i značajnija sredstva. Nastojanje HDS i u prošlosti i u budućnosti će biti jačanje institucionalne baze bez koje manjina ne može opstati, što je vidljivo. Trebali bismo imati u svome vlasništvu više škola i razmišljati o preuzimanju još nekih ključnih ustanova, primjerice Hrvatsko kazalište Peču, Hrvatski klub Augusta Šenoa. To su također dvije naše temeljene ustanove koje se mogu staviti u red onih koje imamo, a to su: Santovački vrtić, osnovna škola i učenički dom, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Croatica Kht., Zavičaj d. o. o.

Prateći sjednice Skupštine, dojam mi je, i to ne rijetko, kako zastupnici istupajući, uglavnom djeluju u ime svoje sredine, dok je malo njih spremno apstrahirati i na neki način razmišljati u cjelini hrvatske priče u Mađarskoj. Tu dolazimo i do jednoga po mome mišljenju neobično važnoga pitanja,

što je i jedna od točaka dnevnoga reda nastupajuće sjednice HDS-a, *Rasprava o stručnom materijalu o strateškom razvoju hrvatske zajednice u Mađarskoj. Što bi to trebalo biti?*

Što se tiče razmišljanja pojedinih zastupnika HDS-a, tvoj dojam je u potpunosti na mjestu. Pokazuje se u posljednje vrijeme zajedničko razmišljanje, ali ako se postavljaju pitanja sa strane pojedinih zastupnika, zanimljivo je primijetiti kako se prilikom glasovanja glasuje za nešto što je sveopće dobro svih Hrvata, a ako se istupa iz nekih razloga iz regije, odmah se ide na svoj regionalizam ne brinući o sveopćem dobru. Pri tome se naglašavaju upravo zasluge baš te regije, tog naselja, tog tabora... što često i nije daleko od istine, ali ne zaslužuje takvu interpretaciju u najvišemu političkom tijelu. Jer u političkome smislu 39 zastupnika HDS-a dospjeli su u sastav Skupštine s jedne jedinstvene državne liste čiji je nositelj Savez Hrvata u Mađarskoj, i oni bi trebali predstavljati i zastupati hrvatske interese jedinstveno. Dok postoje ovako oprečna mišljenja, teško ćemo moći govoriti o strateškom razvoju Hrvata u Mađarskoj. Jer svatko će se brinuti i lobirati za svoju školu, za svoj dom kulture, o svojoj sredini će misliti da je najbolja. Svi bismo trebali prihvatiti, u prvom redu oni koji su u čelništvu Hrvata u Mađarskoj, da oni ne smiju i ne mogu razmišljati regionalno, nego treba razmišljati globalno na državnoj razini. Pogledati redoslijed prioriteta i prema tome djelovati. I sam sam u nedumici koji su to naši prioriteti. Da je školstvo prioritet, tu nema dvojbe. Ono što nam je najvažnije, to moramo odrediti, zacrtati i prema tome djelovati. Mi smo mislili otvoriti raspravu, pa i javnu raspravu. Imamo Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj koji bi nam trebao pomoći dati smjernice u tom razmišljanju, oni bi mogli dati određeni dokument na razmišljanje, iako smo mi tu temu načeli već prije dvije sjednice kada je dr. Barić naznačio kako trebamo kratkoročno i dugoročno razmišljati. Kratkoročno trebamo rješavati akutne probleme, a dugoročno trebamo izraditi viziju naše budućnosti... Trebaju nam vizionari.

Bitna snaga Hrvata u Mađarskoj danas leži u rukama manjinskih samouprava i državne samouprave. Oni su politički predstavnici Hrvata u Mađarskoj, ali i nositelji umalo svih drugih oblika djelovanja u hrvatskim sredinama. U većim hrvatskim sredinama susrećemo i civilnu sferu, koja djeluje u prvom redu zahvaljujući radu nekolicine zanesenjaka i nesebičnih društvenih djelatnika. Tamo gdje takvih nema, nema ni civilne sfere. Krovna civilna udruga koja je na prošlim izborima za manjinske samouprave, slovom zakona, odigrala ključnu ulogu, životari od sjednice do sjednice, da ne kažemo probudi se od kongresa do kongresa, bar u posljednjih nekoliko godina. Valjda neće proteći ovo razdoblje do idućih samoupravnih izbora, a da Savez Hrvata neće uspjeti riješiti desetogodišnje pitanje, pitanje svoga članstva? Ovo pitanje ti postavljam kao predsjedniku Baranjskog ogranka Saveza Hrvata, koju funkciju obnašaš, koji do današnjeg dana nije registriran?

Što se tiče Saveza Hrvata, ne bih ništa poseb-

no govorio jer sam i u svojoj osobi dotaknut tim pitanjem. Ja sam i kazao nakon izbora za predsjednika Skupštine HDS-a kako ja ne bih trebao biti na čelu Baranjskog ogranka. Nažalost, do dana današnjega taj problem još nismo uspjeli riješiti. U istraživanju smo, da tako kažem, i o tom se govori u dosta širokom krugu ljudi, oko osobe koja bi se prihvatila toga posla. Kada se sastanemo, da barem znamo hoće li se netko primiti toga posla. Jer to je najveći problem. Civilna sfera nije toliko slaba koliko je podijeljena. Svatko želi dobiti više od maloga kolača. Svjedok sam lobiranja pri parlamentarnom odboru za ljudska prava, nažalost, Hrvata protiv Hrvata, kako bi došli do što većih sredstva upravo na štetu Saveza Hrvata u Mađarskoj. Savez Hrvata bi mogao biti noseća civilna snaga, trebali bismo i popise pregledati. Ja sam pogledao baranjski popis članova, polovica učenjenih već nije među živima. Osim 11 članova, koji moraju po zakonu biti baza utemeljenja i djelovanja civilne udruge, civilne udruge imaju veoma malu bazu i mali broj članova. Badava se hvale, hvalimo ne znam kolikim članstvom. A što je cilj djelovanja i razlog postojanja civilne udruge? Upravo članstvo koje bi na taj način moglo jačati hrvatsku bazu u Mađarskoj.

U protekloj su godini ostvareni kontakti s matičnom domovinom, a djelovali ste i u okvirima mađarske manjinske politike i mađarske politike uopće.

Što se tiče kontakata s matičnom državom, kao predsjednik koristio sam i koristim prijateljske i službene veze izgrađivane u proteklih 20 godina svoga rada. Sva ona politička previranja prisutna u hrvatskom društvu ne pogoduju nama Hrvatima u Mađarskoj, a ni drugim autohtonim Hrvatima i hrvatskom iseljeništvu. U tom svjetlu sagledavam i nedavno održanu skupštinu Glavnog odbora Hrvatskoga svjetskog kongresa koji, po mome mišljenju, ne vode ljudi koji razmišljaju o cjelokupnom izvan-domovinstvu. Vidim kako, osim međuvladina mješovitog odbora i njegovih zaključaka, nema mnogo prostora. Ono što uđe u zapisnike odbora, pokušava se na neki način kanalizirati i ostvariti pogotovo u mjesecima koji prethode redovitim godišnjim zasjedanjima odbora. Neke se stvari ponekad vatrogasno rješavaju, ali se ipak nešto događa. Ne vidim sustavnu brigu hrvatske države o svojim manjinama u susjednim zemljama. Nemamo svoga gazdu, mjesto kamo bismo mogli izravno otići, u resornim ministarstvima postoje određeni odjelčići i ništa više, koji bi se trebali baviti nama. Tu je i Hrvatska matica iseljenika koja je pomalo onemogućena u svom radu, a i inače je u svojoj djelatnosti okrenuta Hrvatima u prekoceanskim zemljama, a ne prema autohtonim Hrvatima u Europi pa i nama Hrvatima u Mađarskoj.

Za godinu dana hrvatske diplomatske misije u Mađarskoj podijele oko 3000 eura za 80 tisuća Hrvata u Mađarskoj i ostvarivanje njihovih programa, to je posve smiješna stvar. Iako se naši ljudi u sveopćoj besparici i tome raduju. Krećući se, zapanjeno čujem od svojih kolega, čelnih ljudi nekih hrvatskih autohtonih zajednica, s kolikom svotom uživaju potporu iz matične domovine, iako je svatko

pri tome nezadovoljan. Manjincu je «zadatak» da bude nezadovoljan, naravno, u pozitivnom smislu. Ako pogledamo našu institucionalnu pozadinu, naša postignuća, naš broj, čini mi se kako smo mi u tim relacijama zapostavljeni. Ima se dojam da matična domovina misli kako je nama ovdje med i mlijeko. Nema nikakvih otvorenih pitanja između dviju prijateljskih zemalja pa time ni pitanja položaja i potpore matične domovine hrvatskoj manjini. Mi smo integrirani, i jedina smo hrvatska manjina u Europi i svijetu potpuno integrirana u mađarski pravni i politički sustav. Time smo mi na neki način ostvarili dosadašnja postignuća. Mnogi nam zavide, ali to više puta djeluje kontraproduktivno. Onima treba dati koji znaju što im treba, a mi smo i svjesni i dovoljno intelektualno potkovani. Imamo jak intelektualan sloj koji bi mogao stvarati čuda, ali je na neki način onemogućen jer je zauzet svojim svakodnevnim malim problemima koje mora rješavati jer, naglašavam, nalazimo se u mađarskom, primjerice školskom i inom administrativnom sustavu čije zahtjeve moramo zadovoljiti i moramo pri tome dati i nešto za sebe i za svoju dušu. Ono za dušu dati, samo svoju dušu možeš dati. Možemo živjeti na jednom nivou i na tom nivou artikulirati svoje interese, ali ako hoćemo samo jedan korak naprijed, u to moramo dodati djelić naše hrvatske duše, a to samo tako možemo učiniti ako vragu prodamo dio naše hrvatske duše, sve manje nam ostaje te naše hrvatske duše, jer za proteklih pedeset godina dosta toga smo prodali, jer smo morali prodati kako bismo uopće opstali. Unatoč svemu smo opstali i zato kada gledam naše Hrvate iz Rumunjske kako lijepo govore hrvatski, zahvaljujući njihovim svećenicima, zavidim im. Jer kod nas nema svećenika, zabadava mi tražimo od hrvatskoga crkvenog vrha pomoć. Mi smo u proteklih pedeset godina živjeli u društvu u kojem je zatirano rađanje svećenika i to se odražava i na našu zajednicu. Izgubili smo danas identitet kroz crkvu, često je misa samo prigodna svečanost s kojom se ne poistovjećujemo svakodnevno.

Mislím kako smo na mađarskoj političkoj sceni i u pregovorima s mađarskom političkom elitom bili uspješniji nego prijašnjih godina. Vjerojatno se i razmišljanje mađarskih političkih krugova promijenilo. Naime, kako se vidi i kako analitičari i ocjenjuju, Europska unija ima određene zahtjeva prema svojim članicama, a prema tome i prema Mađarskoj, određena pitanja, pa i manjinska treba riješiti. Pa tako i pitanje parlamentarnog zastupstva manjina. S novim ombudsmanom Ernőom Kállaiem manjine u Mađarskoj su mnogo dobile. On veoma angažirano i hrabro nastupa u pojedinim pitanjima, i navodi na slogu i usuglašavanje stavova predstavnike svih trinaest nacionalnih zajednica u Mađarskoj, o pitanjima koja su podjednako važna svima, a to je i pitanje parlamentarnog zastupstva manjina. Pravnik i sociolog Kállai dobro sagledava manjinsku problematiku. Ja sam optimist i mislim kako je realno da se stvar pomakne s mrtve točke. Vjerujem u razum političkih čimbenika i snaga koji bi tim činom napravili takvu pozitivnu gestu koja bi većinskoj mađarskoj politici donijela više nego nama.

U povodu 15. ožujka, mađarskoga nacionalnog praznika

Povodom 160. obljetnice Mađarske revolucije, 14. ožujka, s početkom u 11 sati, u budimpeštanskome groblju na Međerskoj cesti, u organizaciji samoupravnog poglavarstva IV. okruga, Nove Pešte, Káposztás-megyera te Hrvatske manjinske samouprave, priređen je svečani prigodni spomen-program ispred spomenika i groba junakinje Mađarske revolucije, domobranskog natporučnika, podrijetlom Hrvatice, rođene u Zagrebu, Marije Lebstück.

Nakon izvanrednoga sadržajnog programa došlo je do polaganja vijenaca pijeteta sa strane lokalne samouprave, dogradonačelnice Beatrix Belan, a sa strane naše samouprave, uz sudjelovanje učenika 11. r. HOŠIG-a Bianke Mülner i Gabora Ivanova, predsjednice Marije Gal i člana samoupravnog tijela Đurde Milišić-Nagy. Istovremeno su položeni vijenci i ispred nadgrobno spomenika bivšem suradniku mađarskog ministarstva vanjskih poslova (1848/49) te komandantu brigade sicilijske ekspedicije, talijanskom generalu Garibaldi.

Polaganju vijenaca pribivala je i odgovorna suradnica za medije, kulturu i narodnosna pitanja pri Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti Neda Milišić.

Marija Lebstück preminula je 27. svibnja 1892, pokopana je u novopeštanskome groblju. Svijet je ugledala u bogatoj hrvatskoj obitelji 15. kolovoza 1830. godine. Već u njezinoj 13. godini, radi osiguranja što boljeg odgoja, otac je šalje njenome stricu, carskom pukovniku, barunu Baltazaru Šimoniću u Beč. Za vrijeme izbijanja Bečke revolucije, 13. ožujka 1848. g., obučena u muško, pod imenom Károly Lebstück, priključuje se sveučilišnoj legiji mladih pravnih studenata gdje kao oficir sudjeluje u borbama koje su se

odvijale od ožujka pa do listopada 1848. g. Nakon pada Bečke revolucije bježi u Ugarsku gdje se u gradu Đuru iznova priključuje jednoj njemačkoj legiji, kasnije pak tirolskim planincima, glavnini mađarske vojske, koju je predvodio general Dembinszky, kada svojom hrabrošću spašava 86 honveda, domobrana i prenosi ih u Tiszafüred. Sudjeluje u borbama kod Branyiszská. Zbog ranjavanja kod Kápolne unaprijedena je u natporučnika. Prelazi 9. puku tzv. Mikloške husarske konjice, s kojim sudjeluje u pobjedničkom boju kod Isaszega, a u redovima mađarskih domobrana, našla se i pri ponovnom oslobađanju Budima.

U svibnju 1849. g. stupa u brak s topničkim majorom Józsefom Jónákom. Nakon pada Mađarske revolucije – skupa s brojnim zarobljenim mađarskim oficirima – šest mjeseci biva zatvorena u aradskoj utvrdi, gdje joj se rodio sin Pavao.

Poslije dugih interveniranja rođaka puštena je na slobodu. Zajedno sa sinom prognana je u Hrvatsku. Godine 1851. vraća se u Mađarsku i preudaje se za likovnog umjetnika Gyulu Pascha s kojim je zajedno služila kod tirolskih planinaca. Poslije smrti drugoga muža živi u neizmjerne bijedi. Zbog pogoršanog zdravlja 1880. g. preseljava se k sinu soboslikaru, u Novu Peštu, u Csokonayevu ulicu br. 4, koja danas nosi njezino ime, a na zgradu gdje je stanovala 15. ožujka 1935. g. postavljena je spomen-ploča.

Malo njih znaju da je taj izvanredni borbeni i požrtvovani lik 1848-aške revolucije veliki mađarski romanopisac Mór Jókai, s kojim je zajedno robovala u Aradu, ovjekovječio u jednome svom romanu, a piščeva žena Róza Laborfalvy joj je posudila žensku odjeću kada se trebala skrivati i bježati.

Nadalje, da su Jenő Huszka i László Szilágyi o toj hrabroj ženi napisali operu „Natporučnik Marija”, a godine 1942. na istu temu, u glavnoj ulozi čuvene mađarske dive Zite Szelezcky, ostvaren je poseban film.

Primjer junačkog života zagrebačke Hrvatice Marije Lebstück i dan-danas jasno dokazuje da u svrhu najsvetijega cilja, stjecanja slobode, pojedine osobe, u zajedništvu s pripadnicima drugih naroda, žrtvujući sebe, često znaju i mogu stati na branik željene slobode.

Marko Dekić

Trenutak za pjesmu

Stjepan Blažetin

Requiem

Ostali su samo papiri,
dokumenti,
izvod ... (Nisu znali kome ga treba dati.)
Riječi. (U početku bijahu...)

Zvonila su zvona,
negdje je lajao pas,
zujila neka muha,
auto prolazio cestom.
Čela su se sjajila.
Sunce se igralo s kapljicama znoja.
Lastavica je odletjela iznad krova.
Sve je manje kuća,
sve je više grobova,
Santovo se seli na groblje,
Santovo,
polako,
leti u nebo.

Mostarsko lutkarsko kazalište u budimpeštanskom HOŠIG-u

„Jutro, kao i svako.
Djeca se igraju, kao i uvijek.
No ne danas!
Danas mijenjaju igralište
za kazalište i to lutkarsko, jer:

Učit ćemo od lutaka
Ima mnogo trenutaka,
koji i sred pomrčine
život ipak sjajnim čine.“
(Zvonko Festini)

Na temelju uzajamno dobrih prijateljskih i radnih te umjetničkih odnosa intendanture Hrvatskog kazališta u Pečuhu – nakon dvije predstave u baranjskome glavnom gradu – kako smo to saznali od Petra Šurkalovića, ravnatelja, menadžera Lutkarskog kazališta Mostar, 19. ožujka, u srijedu, s početkom u 11.40 sati u predvorju budimpeštanskog HOŠIG-a održana je izvanredno zanimljiva i za djecu dojmpljiva predstava gostiju iz Republike Bosne i Hercegovine, koji su se ovoga puta predstavili s marionetskom igrom autora Ismeta Bekrića «Kad se ženi Kralj Vrdalj».

Prostrano predvorje ovaj put je bila neobično glasna od pridolih mališana našega vrtića i osnovnoškolaca, da bi nakon srdačnih pozdravnih riječi upućenih Mostarcima i djeci, sa strane ravnateljice Marije Petrič, uz prikladnu uvodnu glazbu Mire Pandura, ispred s nestrpljenjem iščekivajućega dječjeg svijeta, u režiji Zvonka Festinija, pojavili su se izvođači, mladi glumci i preoblačeći se u kostime odnosno, osmišljene likove lutaka, sa strane Vesne Balabanić i Sunčane Vrtarić, otpočeli svoju priču o zgodama i nezgodama kralja, kraljice, princa i princeze.

Glumačka družina Lutkarskog kazališta Mostar pružila je sve od sebe. Djeca su se, čak i uz učestale pljeskove, smijeh i povremeno oduševljeno, glasno klicanje mogla nauživati bajkovito i slikovito izvođenih scena što je dakako dokazalo i visoke umjetničke kvalitete hercegovačkog kazališta marionetskog žanra to više jer – kako smo naučili – ono je jedino hrvatsko lutkarsko kazalište izvan granica.

O Ismetu Bekriću, pjesniku za djecu, Banjalučaninu, jednom od kreatora književnog i kulturnog života u Bosni, treba znati da je autor niza zapaženih knjiga za djecu, te više puta nagrađivan, odnosno dobitnik je

međunarodne nagrade Alpe–Adria koja se dodjeljuje za dječju književnost u Austriji, Italiji i Sloveniji. Živi i djeluje u Ilirskoj Bistrici u Sloveniji.

O Mostarcima pak također trebamo znati i to da su osnovani davne 1952. godine te da su lani slavili 55. obljetnicu svog opstanka.

Tim je povodom od 12. do 17. studenoga priređena i tzv. Lutkarska revija u čijem su se okviru predstavila lutkarska kazališta iz tuzemlja, Mađarske, Hrvatske, Srbije, Slovenije i Bugarske. Tijekom petodnevne smotre Hrvatsko kazalište iz Pečuha s velikim uspjehom predstavilo se s igrokazom «Zlatna ribica».

m. dekić

Lutkari iz Mostara u Pečuhu

„Tko više daje, više mu se nudi /s lutkama u duši više smo ljudi – pjevali su u kazališnoj predstavi lutkari iz Mostara, najprije na sceni pečuskoga Hrvatskog kazališta, s kojim imaju dugogodišnju suradnju, a potom i u prostranoj auli hrvatske škole Miroslava Krleže, 28. ožujka, gdje su imali nastup u sklopu programa Dana hrvatskoga jezika. Lutkarska predstava autora Ismeta Berkića „Kad se ženi kralj Vrdalj“, u režiji Željka Festinija, uspješno je dva puta izvedena pred pečuskom publikom. Privlačne lutke, koje su se posebno svidjele djeci, koja su zahvalan, ali i neumoljiv procjenitelj kvalitete prikazanog, izradile su Vesna Balabanić i Sunčana Vrtarić, glazbu je skladao Miro Pandur, a scenski pokret osmislila Eva Balint. Inače, mostarsko kazalište neprekidno surađuje s pečuskom koreografkinjom Evom Balint, tako na predstavama Andersenovo kresivo te na predstavi Zlatna ribica koju je na scenu pečuskoga Hrvatskog kazališta postavio ravnatelj Mostarskog kazališta lutka Petar Šurkalović. Izvedba predstave „Kad se ženi kralj Vrdalj“ ostvarena je u suradnji sa Zagrebačkim kazalištem lutaka. Mostarski lutkari pružili su pečuskoj publici zanosan susret svojega suradničkog posla s lutkama u otkrivanju svijeta i još jednom potvrdili uspješnost i kvalitetu svoje suradnje s hrvatskim ustanovama u Mađarskoj. Predstave su oduševile i treću konzulicu Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Katju Bakiju koja im je pribivala.

bpb

**Mara Radić iz Pogana i njezine kćeri Marta i Marica,
1944. godine**

KOLJNOF – Nedavno su dica Dvojezične škole Mihovila Nakovića jur prikzela veliku prostoriju polag dvorane za tjelovježbanje. U njoj su smješteni zasad dva stoli za tenis, a i treći stol će imati ovde vrijeda mjesto da se u pauzi gibanjem zabavljaju učenici. Gradnju ove prostorije pod krovom su potpomagali mjesni privatnici, roditelji, a i sama dica su ponudila dohotke od sabiranja papira prik nekoliko ljet. Paralelno je cijeli školski dvor još proširen, a na protulice ovde će se organizirati i druženje pod vedrim nebom.

SAMBOTEL – Prilikom dana Ugarske revolucije 1848, na prijedlog predsjednika Republike Ugarske, dr. Lászla Sólyoma je profesor dr. Karlu Gadanji, prezidentu-prorektor Sveučilišnoga centra Zapadno-ugarskoga sveučilišća Savaria, 15. marcijuša, subotu, dodijeljeno visoko državno odličje. „Zasluzni križ Republike Ugarske“ za mnogoljetno zvanaredno djelovanje na području znanosti i prosvjete mu je u Budimpešti uručio ministar prosvjete i kulture dr. István Hiller. Dr. Karlo Gadanji lani u ovu dob je dobio odličje „Junak kulture“, a onda jur sedmo ljetu bio rektor sambotelске Visoke škole, kade obrazuju i učitelje za hrvatski jezik i književnost. Dr. Karlo Gadanji, rodom iz Zalske županije, ljetos napunjuje 65 ljet svojega žitka. Pod njegovim peljanjem Visoka škola „Dániel Berzsenyi“ u Sambotelu od 1. januara ovoga ljeta stupila je u skupno Zapadnougarsko sveučilišće sa centrom u Šopronu, koje obuhvaća deset fakultetov sa 20 jezero studentov. Sambotelски dio pod nazivom Sveučilišni centar Savaria pohađa oko šest jezero studentov i dalje ga pelja dr. Karlo Gadanji u novoj funkciji, kot prezident-prorektor.

SAMBOTEL – Po informaciji pedagoginje nimškoga i hrvatskoga jezika u sambotelскоj Ekonomskoj školi, rodjene Nardarke, Kristine Glavanić, 14. marcijuša, petak, dijaki nje škole ishasnovali su kompjutorsku komunikaciju i stupili su u kontakt s dicom varaždinske i bortanske gimnazije. Ove su ustanove s kimi sambotelска škola jur ljeta dugo njeguje prijateljske veze i sad su na toj osnovi znova izmislili zajednički projekt, čija priprema jur misece dugo dura. Naime, rič je o napravljenju sadržajnoga prospekta na četiri jezici o tri škola, tri gradi u tri država. Znači, na relaciji Borta (Oberwart), Sambotel i Varaždin u najnovije vrime se marljivo djeluje pod geslom „Skupna prošlost, sadašnjost i budućnost“. Slikovita knjižica sadržat će obiljni materijal o spomenuti sridnji škola i o njevom varošu s kartami skupa na nimškom, hrvatskom, ugarskom i engleskom jeziku. Presentacija ovoga izdanja se očekuje još ovoga miseca u Sambotelu.

Bačko-kiškunska županija – Baja

Sadržajni programi Županijske hrvatske samouprave

U četvrtak, 13. ožujka, u Županijskom domu manjina u Baji održana je redovita sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, koju je vodio predsjednik Joso Šibalin. Pozivu su se odazvali svi članovi devetočlanog vijeća, a kao i na svaku sjednicu, poziv su dobili i članovi Skupštine Hrvatske državne samouprave koji se redovito odazivaju županijskim sastancima.

Ovoga puta na sjednicu je pozvan i László Baricz iz Aljmaša, koji je u okviru prvoga dnevnog reda okupljene obavijestio o mogućnostima Leader-programa. Kako reče, program je pokrenut još 2005. godine da podupire razvoj provincije, a značajan je po tome što se o razvojnim prednostima odlučuje u mjestu, dakle riječ je o sustavu koji se gradi odozdo. U idućih pet-šest godina Bačka regija, koja uključuje 34-35 naselja, na raspolaganju će imati 2,5 milijarde forinti. U siječnju ove godine pokrenuta je procedura koja traje 120 dana, uključujući procjenu stanja, razmatranje problema i rješenja, nakon čega će se raspisati natječaj kojim će se podupirati projekti civilnih udruga i samouprava. Naravno, u tome mogu sudjelovati i manjinske samouprave. Među ostalima može se natjecati za obnovu domova kulture, narodne nošnje, njegovanje raznih običaja i drugo. Poseban je naglasak na gospodarskoj, civilnoj i turističkoj sastavnici koja može pridonijeti razvoju naselja, razvoju provincije. Najvažnije je da se projekti usko vežu za mjesto, ali i uklapaju u širu regiju i u veće projekte, moguće i preko granice, uz kulturnu razmjenu, konferencije itd.

Sukladno dnevnom redu na županijskoj hrvatskoj sjednici najviše se raspravljalo o planu rada i programa za 2008. godinu, koji je jednoglasno usvojen. Prema tome Županijska samouprava, u suradnji s mjesnim hrvatskim samoupravama, te Bačkim ogrankom Saveza Hrvata, planira nekoliko bitnih kulturnih programa. S jedne strane organiziranje, a s druge podupiranje već tradicionalnih mjesnih priredaba koje su već davno prešle okvir mjesnoga i postale županijskim priredbama.

Prema tome u travnju će se u Baji prirediti predstavljanje Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj. Prva velika priredba priredit će se 10. svibnja u Gari povodom obilježavanja 60. obljetnice hrvatskoga školstva u Bačkoj. Na kačmarskoj Vodici 24. svibnja organizira se državno hodočašće hrvatskih vjernika. U Baji će se 30-31. svibnja u zajedničkoj organizaciji prirediti i svečanost povodom 320. obljetnice doselidbe bunjevačkih Hrvata, u okviru koje će se prirediti niz sadržaja, među njima susret zbratim-

ljenih hrvatskih škola, znanstveni skup, kulturni sadržaji, izložbe i drugi programi. Nastavlja se i Hrvatski dan u Kalači, tradicionalni vjerski susret koji će se 24. kolovoza ove godine posvetiti 120. obljetnici smrti biskupa Ivana Antunovića, preporoditelja bačkih Hrvata. Na priredbu je pozvan i kardinal Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački. Ove će godine državni Hrvatski dan biti održan 8. studenog u Baji. Posljednja priredba u nizu bit će Božićni koncert u prosincu, a dio plana programa jest i Veliko prelo bačkih Hrvata koje će se prirediti potkraj siječnja 2009. u Baji.

Jednoglasno je prihvaćeno i izvješće o radu i gospodarenju Županijske hrvatske samouprave za 2007. koja je lani gospodarila s ukupno 1.250.000 Ft. Dio ostatka novca iz 2007. (717.000 Ft) odlukom samouprave već je prije izdvojen za Veliko prelo u Baji, i za 60. obljetnicu hrvatskoga školstva u Bačkoj, po 250.000 Ft. Županijska hrvatska samouprava sa 150.000 Ft podupirala je i jedan program (Božićni koncert) Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Predsjednik Joso Šibalin izvijestio je okupljene da je Skupština Bačko-kiškunske županijske samouprave na posljednjoj sjednici, održanoj 29. veljače, u svome proračunu Županijskoj hrvatskoj samoupravi dodijelila dva milijuna forinti potpore za godišnji rad, čime se mora provesti izmjena proračuna za 2008. godinu. Prihode za ovu godinu čine već spomenuti ostatak novca iz 2007, državna opća potpora od 767 tisuća forinti, te županijska potpora od dva milijuna. Istom svotom planirani su i rashodi za 2008. godinu, a uz djelovanje samouprave sredstva će biti namijenjena za programe Županijske hrvatske samouprave te za zajedničke programe s Bačkim ogrankom SHM-a te mjesnim hrvatskim samoupravama.

Sljedeća sjednica Županijske hrvatske samouprave predviđena je za 24. travnja, kada bi se održalo i predstavljanje Hrvatskoga glasnika u Baji.

Stipan Balatinac

Gradišćanska mladina kod Miloradića u Kemlji

*Ingrid Fasching
je recitirala pjesmu
„Bog i Hrvati”*

*Na Miloradićev grob su vijenac položili
predsjednik Društva Rajmund Filipović ter
potpredsjednica Marija Kircknopf*

Točno misedan kasnije, kad je pred osamdesetimi ljeti na sve vijeke sklopio oči u Kemlji gradišćanski polihistor, farnik sela Mate Meršić Miloradić, došla je šaka gradišćanskih mladih u sjeverno Gradišće, prvi put i organizirano, spomenuti se na njega. Rajmund Filipović, predsjednik Društva, je 15. marcijuša, subotu, pozvao šaku mladih Hrvatov pri grobu jedne od najvećih ličnosti Gradišćanskih Hrvatov, na minutu tišine i da „svaki izmoli svoje za njega i za nas...”. Peljač ove civilne organizacije je u pratnji dopredsjednice Marije Kircknopf položio i vijenac protuličnih kitica na mjesto vječnoga počivka, dokle je predsjednica mjesne Hrvatske manjinske samouprave Marija Novič-Štipković ukratko predstavila životni put Mate Meršića Miloradića, istaknuvši pri tom da nijedan svetak ne prođe u Kemlji da ga se ne spominjaju. U ovom selu danas imaju po njemu imenovanu Zakladu, novu ulicu, a ljetos slavi i svoj 30. jubilej ženski korusi koji

takaj nosi njegovo ime. Potom su još recitirane Miloradićeve pjesme pod naslovom 1910. ter Bog i Hrvati, ke su po svojoj temi domoljubne i pobudne, a to nije bilo neočekivano dotičnoga dana, pokidob su se pred 160-imi ljeti za svoju slobodu i domovinu pobunili i junaki 1848-ljetne revolucije. Kako je rekao nadalje Rajmund Filipović, zato su vrigli ov spomin-dan na 15. marcijuš „jer je sad još korizma, pak svi imaju već vrimena, ali i zato kad je danas obljetnica revolucije. Ako kanimo biti malo direktniji, onda moremo reći i tako da to je prvi korak naše revolucije od mladih, u tom smislu da moramo ozbiljnije teme donesti najzad u kip, da ne samo fešte budemo napravili, vezane uz hrvatsku glazbu, nek da bude konačno i pjesničivo tema naših sastankov da prik toga i gradišćansku ćut ofriščamo. Učitelj hrvatskoga jezika u petrovskoj Dvojezičnoj školi osvidočen je i s tim da je jednostavno potriboća zeti se već za Miloradića jer prilikom školovanja mladi samo u 7. razredu se uču za njega i u udžbeniku imaju samo pol stranice, a on od toga već zaslužuje. – Kad sam još mali bio, mama mi je naučila jutarnje i večernje molitve, to je bilo od njega, a to sam nek sad saznao kad sam prolisao njegovu knjigu pjesam. Ako gledamo gradišćansku himnu, većinom to svi znaju da su te redice iz njegovoga pera, ali poznate jačke nima, na peldu deset veršov već ne moreš reći od njega, nije tako poznat, nažalost. Većkrat bi se morali u omladinskom krugu pominati za njega, i svako ljetu bi morali bar jedno otpodne imati kade bi se bavili njegovim djelovanjem jer jako teško je opstati ako nimamo takove ljude, aktiviste, uzore kot je bio Mate Meršić Miloradić – istaknuo je predsjednik gradišćanske mladine. Zastupničtvo DGMU-a je potom još zasjelo u Hrvatskom klubu ter je održalo sjednicu u svezi s približavajućimi programi, med kimi je najvažniji 15. Gradišćanski omladinski tabor u Hrvatskom Židanu, od 10. do 13. julija. -Tiho-

*Marija Novič-Štipković, predsjednica mjesne
Hrvatske manjinske samouprave, je povidala
za život gradišćanskoga velikana*

Brončana plaketa „Za Kemlju” zboru Mali Dunaj

U Kemlji je sad jur tradicija da 15. marcijuša se svenek skupa spominjaju stanovnici na junake revolucije 1848. Med našimi gradišćanski seli jedva imamo takovoga koje ima svoj spomenik na 1848. ljetu, ali u Hrvatskoj Kemlji 1994. ljeta je postavljen spomin-stup, polag njega visoko leti ugarska zastava. Pred njim stavljen male, namoljane zastave od mališanov čuvarnice ter po brojni protulični kitica moremo konstatirati, ovde posebnu čast imaju i nacionalni svetki. Po otpodnevnom programu pod vedrim nebom 15. marcijuša, subotu, u kemljanskom domu kulture je slijedila kulturna predstava svih seoskih društav, od dičjih sve do odrašćenih skupin. Ovom prilikom se dodiljuju i mjesna priznanja zaslužnim Kemljancem ili ljudem ki su nešto neobičnoga, zvanarednoga učinili za selo. Odličje za časnoga gradjana ljetos je načelnica Zsuzsanna Balsay predala rodbini pokojnoga dr. Józsefa Orosza, gdo je 40 ljet dugo bio doktor u selu. Brončanu plaketu „Za Kemlju” je dobio nimški jačkarni zbor ter hrvatski zbor, jubilarni Mali Dunaj. Ov korus pod peljanjem Edite Večeji je začeo zborovno jačenje prije 15 ljet. Na repertoaru imaju prvenstveno gradišćanske narodne, crikvene i moderne hrvatske jačke, kot i narodne jačke na ugarskom jeziku. Mali Dunaj nije poznat samo u cijeloj okolici, nego i u državi, nastupao je jur u Slovačkoj, Hrvatskoj, Austriji i Italiji. Na državnoj kvalifikaciji dostao je srebrnu medalju. Po riči Mate Farkaša, gdo je jačkar od samoga osnivanja zbora, trenutačno jaču već od dvajsetimi, i tako je lipo išlo ovo druženje od ljeta do ljeta da gor nisu upametzeli kako je odletilo vrima. Cilj im je da skupasaberu još stare kemljanske jačke i kot mladji zbor (nasljednici su jačkari-cam u zboru Mate Meršić Miloradić) dalje čuvaju i nosu tradicije gradišćanskoga jačenja. Seoskoj nagradi se veselu svi skupa i zato jer su na nje mislili i nisu zabilili ni u peljačtvu koliko oni djelaju za selo da sve bolje i lipše bude išlo i va Kemlji. -Tiho-

Dani hrvatskoga jezika

Premda su manifestacije vezane uz Dane hrvatskoga jezika koje su se događale u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže, održane od 17. do 20. ožujka, još su nam u sjećanju, te se i ovim napisom slikom i riječju osvrćemo na njih. Svečano otvaranje održano je pred tristotinjak polaznika škole u velikoj i lijepoj školskoj auli. Nastupili su orkestar škole pod ravnanjem profesora Grge Kovača, školski zbor pod ravnanjem profesorice Marte Ronhoni te plesna skupina osnovne škole pod ravnanjem profesora Blaška Stanića. Recitalo se i pjevalo, posebice je bio zanimljiv recital učenika 9. razreda. Učenici su se mogli upoznati s činjenicom zbog čega se u hrvatskoj javnosti slave Dani hrvatskoga jezika te s tekstom Deklaracije o položaju i nazivu hrvatskoga jezika objavljenom u ožujku 1967. godine, i sa 17-godišnjom tradicijom obilježavanja Dana hrvatskoga jezika u pečuškoj hrvatskoj školi. Kako su učenici na otvaranju u svom govoru i rekli: „Mi, Hrvati u Mađarskoj, našu domovinu i sredinu u kojoj živimo možemo obogatiti samo za nas karakterističnim kulturnim tradicijama, plesom i pjesmom, a svakako i našim hrvatskim jezikom koji donosimo iz mnogobrojnih hrvatskih naselja u Mađarskoj.”

18. ožujak protekao je u školskim natjecanjima u kazivanju stihova i proze u nižim i višim razredima te u gimnaziji. Ocjenjivački sudovi nisu imali nimalo lagani zadatak izabrati najbolje između dobrih. Istoga dana u poslijepodnevnom satima učenici su mogli uživati u predstavi mostarskog kazališta lutaka „Kad se ženi kralj Vrdalj”.

19. ožujak bio je u znaku Podravine. Tradicija je započeta lani predstavljanjem gradišćanskih Hrvata, a ove su godine na redu bili Hrvati iz Podravine, za što su se pobrinuli nastavnici škole podrijetlom iz toga kraja, na čelu s Ritom Ronta i njezinim mnogim pomagačima. Recitala se pjesma Josipa Gujaša Đuretina „Podravina” u izvedbi Arnolda Barića, učenika 12. razreda, potom skupni

recital o povijesti jeziku i književnosti podravskih Hrvata, upoznali smo hrvatske pjesnike Đuretina i Đusu Šimaru Pužarova, narodnu pripovijetku iz Podravine ispričao nam je Nikola Veg, učenik 4. razreda, podravske pjesme, bečarci u izvedbi zbora djevojaka iz gimnazije bile su praznik za uši, gimnazijalci su plesali podravske plesove, a najmlađi, učenici prvoga razreda, izveli su prigodnu koreografiju na uglazbljene stihove Đuse Šimare Pužarova s CS „U blatu tragovi”. Gosti dana bili su učenici iz Starina i njihov učitelj Tibor Kedves te nastavnica Ružica Kedves. Oni su nam predstavili svoju školu i selo te pokazali kako školski orkestar Biserčići Drave uspješno njeguje tamburašku glazbu i pjesmu u Starinu. Uz njih obradovali su nas i naši dudaši, svirači i pjevači, nepoznajući Pavo Gadanji iz Novoga Sela i Andor Vég. Poseban gost dana bio je Marko Győrvári, nekadašnji Đuradinović, otac ravnatelja pečuške hrvatske škole Gabora Győrvárija. Tri Győrvárija na pozornici: djed, sin i unuk. Djed nam je imao što ispričati, naravno, na martinačkome. Kako je nekada bilo u Martincima kada je on išao u školu. Morali su u školi učiti mađarski, jer ga nisu znali. Tada su Martinci imali preko 2500 stanovnika. Sva su djeca išla i u crkvu, postilo se u korizmi i znalo se reda, pričao je starina iz Martinaca. dok U znak zahvalnosti gimnazijalac Đurika Tamaši otpjevao mu je prekrasnu podravsku pjesmu Digni mi pogled. U kuhinji su se pak spremali debeli kolači, odnosno dizani kolači sa slanim sirom, specijalitet koji ne izostaje s martinačkoga stola u nedjelju prije podne ni dana današnjega. Za pravi okus pobrinuli su se čika Marko i Marta Grošić te njezina tetka Anica Gujaš.

20. ožujka održani su programi svečanog zatvaranja Dana hrvatskoga jezika. Uprilicevano je svečano proglašenje rezultata školskih natjecanja, dodjela poklona i diploma najboljima, potom je odigrana kazališna predstava Nevidljivi Leonard u izvedbi učenika 11. razreda, u režiji prof. Janje Živko-

vić-Mandić. Slijedio je kviz po razredima i gledanje hrvatskih filmova.

U podne opet u aulu na program koji su organizatori nazvali: „Hrvatska kroz pjesmu i ples”. Nastupili su učenici 4. r. osnovne škole, učenici 10. r. gimnazije i solopjevačica Darinka Orčik, učenica 11. r.

Nakon njih 11. r. gimnazije prikazao je svoj ples priređen za svečanost predaje maturalnih vrpca.

Time su završena četverodnevna događanja u pečuškoj hrvatskoj školi. I da ne zaboravimo, ove je godine za programe bila odgovorna profesorica Marta Dervar-Gergić kojoj su se pri ruci, dakako, svi odreda našli njezine kolege i učenici jer bez zajedničkoga rada ni Dani ne bi bili tako uspješni.

Branka Pavić-Blažetin

CROTIADA 2008

Hrvatska državna samouprava raspisuje:

NATJEČAJ ZA LIKOVNA OSTVARENJA

Za djecu hrvatskih vrtića, osnovnih i srednjih škola,

Tehnika izrade likovnih radova: slobodna,

Minimalna veličina formata likovnih ostvarenja određena: 15x20 cm,

Tema radova: **Ilustriranje običaja tvoga naselja vezanih za kalendarsku godinu.**

Natjecatelji su dužni izraditi jedno likovno ostvarenje, napisati naziv i kalendarsko vrijeme običaja s kratkim opisom. Npr.: *vodokršće (na blagdan Sv. tri kraja, 6. siječnja). Nekada, kada su se iz crkve vratili kući, posvećenom vodom su poškopili stoku u staji. Toga dana se bacao komadić kruha u vodu zdenca i bila je posveta stana.*) Navesti svoje ime i prezime, adresu ustanove, ime i prezime savjetodavca (odgajatelja, učitelja, nastavnika, roditelja i dr.) koji je usmjeravao i pomogao autoru pri djelatnosti.

Na oмотnicu treba napisati „Za natječaj likovnih ostvarenja”, i radove poslati najkasnije do **25. travnja 2008. godine** na adresu:

Hrvatska državna samouprava

1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24.

Radove koji stignu nakon naznačenog roka Ocjenjivački sud neće uzeti u obzir.

Ocjenjivački sud (Đuro Šarkić ml., grafičar, i Zoltán Csomós, nastavnik likovne kulture) likovna ostvarenja vrednovat će dodjeljivanjem nagrada, posebno za učenike predškolske i školske dobi (1-2. razreda, 3-4. razreda, 5-6. razreda, 7-8. razreda i srednjih škola). Nagradeni radovi bit će izloženi u Hrvatskome klubu „August Šenoa” od 19. do 30. svibnja 2008., objelodanjeni u hrvatskom tisku i raznim hrvatskim izdanjima. Kriteriji vrednovanja temeljit će se na tehnici i kakvoći oblikovanja.

Vrednovanje i proglašenje rezultata bit će u Peču u spomenutom klubu 19. svibnja 2008.

Predviđene nagrade:

Boravak u hrvatskome jezičnom taboru u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj u Vlačićima,

Objavlivanje radova u hrvatskom tisku, „Dječji radovi Crotiade”, zidni kalendar 2009,

Pribori za likovnu djelatnost, Spomenice.

Hrvatska državna samouprava
1089 Budimpešta, Bíró Lajos u. 24.

Tel.: (36-1) 303-6093, 303-6094,

Faks: 219-0827

Izradila: Dijana Kovaci
iz Fitehaza

Mjesec hrvatskoga jezika, kulture i znanosti

U Hrvatskoj školi travanj je postao mjesecom hrvatskoga jezika, kulture i znanosti. U okviru ove priredbe 17. travnja održat će se natjecanje u kazivanju proze i poezije od 1. do 7. razreda osnovne škole, a istog dana s početkom u 11 sati u predvorju Hrvatske škole bit će kviz iz oblasti književnosti od 8. do 11. razreda gimnazije. Ove godine tema kviza postalo je hrvatsko kulinarstvo, gastronomija, odnosno razlika između kontinentalne i mediteranske kuhinje. Također u travnju organizirat će se predavanja iz područja znanosti. Budući da je ova godina posjećena renesansi, Anica Petreš-Németh, glavna organizatorica ovoga programa, pozvala je Pavla Bucića iz Požege, koji će održati predavanje o spomenicima renesanse u Požegi. Drugi predavač će biti Dinko Šokčević, koji će govoriti o Ivanu Duknoviću, kiparu kralja Matijaša.

B. L.

PRIJAVNICA

za Natječaj likovnih ostvarenja

Rok prijave: 25. travnja 2008.

Prijavnicu trebete priložiti uz crtež.

Predviđen termin susreta:

19. SVIBNJA 2008. G., PEČUH, HRVATSKI KLUB „AUGUSTA ŠENOVA”.

Naziv i adresa ustanove (pečat):

Tel./faks/e-mail:

Ime i prezime, razred natjecatelja:

Ime i prezime učitelja likovnog odgoja ili savjetodavca:

Naziv običaja (kalendarsko vrijeme):

Opis:

Datum:

Pečat:

Potpis ravnatelja ili učitelja

ZNATE LI... Listajući po hrvatskoj povjesnici nailazimo na nadnevak 15. kolovoza 1513. godine. Toga je datuma, na blagdan Velike Gospe, hrvatski ban Petar Berislavić izdvojevao kod Dubice veliku pobjedu nad Turcima. Zbog te pobjede dobio je niz odlikovanja a papa Lav X. poslao mu je na dar blagoslovljeni mač. Općenito, Petar Berislavić, Trogirinac i vesprimski biskup, jedna je od najsvjetlijih osobnosti hrvatske historije. Njegovi suvremenici govorili su za nj da je „više otac nego ban Hrvata”.

Enciklopedija Leksikografskog zavoda kaže: „Linija koju Berislavić brani ide od Srijema Savom do Šamca, i odatle Bosnom do Jajca, a zatim se vraća na Unu i spušta na Prolog u Dalmaciji. Da bi namaknuo sredstva za ratovanje, Berislavić prodaje i zalaže sve što može: vlastita imanja, posjede vranskog priorata i zemlje svojih suboraca, udara izvanredne namete, oporezuje kaptole, sela i seoske župe.” Taj veliki ratnik, koji je cijeli život uložio u obranu domovine, poginuo je 1520. u borbi s Osmanlijama.

PETROVO SELO – Zaklada za Petrovo Selo jur tradicionalno priredjuje svoj maskenbal, a ovo ljeto zavljal prekratkoga fašenskoga perioda nije se moglo u mesopustu nariktati ov bal. Da se ne razočaraju stanovnici sela i oduševljene grupe ke se svako ljeto pripravljaju zgodnim i šalnim nastupom za ovu feštu, 5. aprila, subotu, početkom od 20 uri u kulturnom domu čekaju maskirane goste, ke će zabavljati „Pinkica“.

PETROVO SELO – Prošloga vikenda konačno su vidili na pozornici domaće igrokazače i sami Petroviščani, u komediji Marca Camolettia. Poslije dvi predstave društvo još očekuje 12. aprila, subotu, nastup u Budimpešti, a potom slijedi duža pauza u djelovanju. Pokidob Pinkovac, partnerska općina Petrovoga Sela, si je zaželjio petroviske glumce pozdraviti na vlašćoj pozornici, a u terminu se nisu mogli pogoditi, ujesen će se još jedno najprzeti jako uspješni kusić, pod naslovom „Presidanje u Parizu“. Po riči režiserke Ane Škrapić-Timar, pinkovačko gostovanje će sprohadjati vjerojatno i pozivi u Hrvatsku.

PETROVO SELO – Ove nedilje učeniki 8. razreda će imati svoj veliki dan. Od 15 uri u petroviskoj crikvi Sv. Petra i Pavla 14 mladih ljudi će pristupiti sakramentu kršćanske zrelosti. Sakrament Duha Svetoga će im podiliti sambotelski biškup dr. András Veres. Naši mladi su jur misece dugo s njevimi bermanskimi pomoćniki, na čelu s mjesnim farnikom Tamásom Várhelyiem, intenzivno pripravljali i na posebnom ispitu su dokazali da sa znanjem u glavi su gotovi stupiti pred oltar, pred farsku općinu kot novi bermaniki.

KISEG – Prošecija goristaranja od 2005. ljeta se gane na put u daljini od 2000 km, a u vrimentu od Vazma do duhovske nedilje dura ovo ugarsko shodišće, od Tihanya do Csíksomlyóa. Na ovom putu se već od sto hodočasnih grup priključuje na 30–40 km da nosi narodni znak Ugrov od drivenoga krilatoga križa. To je simbol zajedništva svih kršćanov ter ujedno i znak Vazma ter Duha. Prošecija goristaranja zajt će do Ugrov u Sloveniji, Vojvodini, Hrvatskoj kot i Ugrom u Transilvaniji, Ukrajini, Slovačkoj. Ugarski znak u prošeciji je prošle subote dospio u Kiseg, kojega su dočekali mjesni Hrvati u vlašćoj crikvi Sv. Emericha s hrvatskom mašom ter su ga potom otpratili u drugu kisešku crikvu, Jezuševo srce.

Hrvatski nogometni kup

S pobjednicima, s ekipom iz Šomođa

U organizaciji Hrvatske državne samouprave te uz organizacijsku potporu i pomoć Hrvatske samouprave naselja Mišljena, u Mišljenu je 29. ožujka održan Hrvatski nogometni kup. Njemu su se odazvale četiri nogometne momčadi. Radi se o igranju maloga nogometa, dakle trebalo je sastaviti i prijaviti za sudjelovanje momčad od osmero ljudi. Više od dva mjeseca stajala su na raspolaganju zainteresiranima koji su javnim pozivom pozvani da se prijave i sastave momčad za ovo hrvatsko malonogometno prvenstvo u Mađarskoj. Organizatori su pri tome naglasili kako svaka hrvatska regija u Mađarskoj neka dogovorom civilne i političke sfere pošalje jednu momčad kako troškovi Kupa ne bi bili preveliki. Dodali su kako svi sudionici moraju znati hrvatski. Još nekoliko dana prije Kupa čitala sam kako će se na susretu sastati nogometaši svih regija, a na svečanosti njegova otvaranja suočila sam se s činjenicom kako Gradišće, dvije županije, Željena i Đursko-mošonsko-šopronska, nemaju svoga predstavnika. Po riječima organizatora, otkazali su svoj dolazak tri dana prije Kupa. Ni Zala nije poslala svoju mom-

čad, oni su također najavili sudjelovanje i otkazali ga na dan održavanja Kupa. Tako smo se našli u društvu četiriju nogometnih momčadi: iz Šomođa, Baranje, Budimpešte i Bačke. Hrvatskome nogometnom kupu pribivao je István Mezei, kapetan Mađarske manjinske reprezentacije (koji je nakon odgledanih utakmica kazao kako očekuje pet Hrvata igrača u manjinskoj nogometnoj reprezentaciji), a natjecanje je sa zanimanjem pratio i počasni predsjednik HDS-a i veliki ljubitelj nogometa Mijo Karagić. Momčadi i malobrojnu publiku na zatvorenom umjetno travnatom terenu u Mišljenu pozdravili su predsjednik HDS-a Mišo Hepp te predsjednik Odbora za mladež i šport HDS-a Geza Völgyi.

Počele su utakmice u trajanju 2 × 12 minuta s dvoje naših hrvatskih sudaca, s mladim Brankom Kovačem, koji je sudački ispit položio prije tri godine, te sućem Golubićem porijeklom iz Podravine.

U prvoj utakmici Kupa šomođska je momčad pobijedila baranjsku s dva naprama jedan, i tako polako sve do samoga kraja Kupa, svaki sa svakim do konačne pobjede i poretka. Pokazalo se kako je najbolja bila šomođska, potom baranjska, budimpeštanska i napokon mlada momčad iz Bačke. Ali meni kao nogometnom laiku i nije kao mom prijatelju bio najvažniji rezultat, nego sam polako, nakon za mene pomalo razočaravajućeg početka, počela uživati u igri hrvatske mladosti na terenu. I radovati se njihovoj nazočnosti i volji koju su pokazali odazvavši se pozivu svojih izbornika u regijama na Hrvatski nogometni kup. I time su pokazali svoj stav prema akcijama hrvatske zajednice u Mađarskoj usmjerenima na okupljanje oko zajedničkih interesa i ciljeva. Da je to uistinu tako, pokazalo je poslijepodneвно i večernje druženje nogo-

Ekipa Baranje

Ekipa iz Budimpešte

metaša i svih onih koji su navratili u mišljenski dom kulture. Domaćini, Hrvatska samouprava i svih njezinih pet zastupnika, na čelu s Arnoldom Barićem, uz pomagače, vjerne kuhare, obitelj Udvarac, Đuru Taradiju i Tibora Kundera iz Kukinja, prijatelje, stare „baranjaše” te nastup KUD-a Dubrava i Mješovitoga pjevačkog zbora, plesnoga društva i orkestra „Ladislav Matušek” iz Kukinja te bal koji je slijedio uza svirku brojnih sviraca koji su se našli na licu mjesta, pokazali su kako se mogu družiti oni kojima je stalo do druženja oko nogometa, pjesme, i hrvatske riječi.

I na samome kraju da ne zaboravim kako su se oko pobjednika Hrvatskoga nogometnog kupa dečki iz Šomodá brinuli njihovi mnogobrojni pratitelji, ali je njihov pravi otac bio Šandor Dudaš iz Potonje, njihov trener koji je meni kazao na samom početku Kupa kako su to svi odreda dobri igrači i svi Hrvati iz Potonje i Lukovišća. Imamo mi i u Potonji i u Lukovišću nogometni klub i darovite igrače. Potonjani su u šomodškome trećem razredu drugi, jako smo kruti, kazao mi je moj sugovornik, a Lukovišćani su u baranjskome trećem razredu prvi na ljestvici. Ovi dečki koji su danas tu, svi govore hrvatski, to je i bio uvjet za dolazak na kup. Cijelo selo nas je ispratilo i čekaju s nestrpljenjem naš

povratak. Već mjesec dana dečki igraju u ovome današnjem sastavu i vježbaju za Kup. I da kažem još kako je moj sugovornik Šandor Dudaša više od 18 godina igrao nogomet i jako ga voli. Ide s Potonjanima na svaku utakmicu i predsjednik je Športskog društva u Potonji, a trener Potonjana je Zoli Varga iz Novoga Sela. Naime, i Novoseljani igraju u potonjskoj momčadi.

Za najboljeg vratara Kupa proglašen je Danijel Tabak iz šomodske momčadi; najbolji strijelac Kupa je Arnold Vanjur, mladić iz Salante koji je igrao za Baranju, a za najboljeg igrača Kupa proglašen je Salančanin Nikola Ištoković koji je igrao za Baranju. Nikola nam reče kako je još kao devetogodišnjak počeo trenirati nogomet u pečuškom PMSC-u, igrao je u Komlóu, danas igra u Bremenu, to mu je i posao i hobi, uz rad, školu... Baranjsku momčad sastavio je i pozvao Ivan Gugan, okupili su se dečki iz Salante, Udvara i Martinaca, od kojih neki redovito igraju nogomet, netko i ne igra, sve u svemu, dobro su društvo koje se nalazi i na zabavama. Kako veli Nikola, lijepa je dvorana i rado su došli. Bolje je igrati pred brojnijom publikom, ali i ovako je bilo lijepo i kada god bude prilike, rado će se odazvati ovakvim prigodama i druženjima.

bpb

Ekipa iz Bačke

VELIKA KANIŽA, BIHAĆ – Pomurski grad Kaniža može se hvaliti sa sedam prijateljskih gradova po svijetu (Gleisdorf iz Austrije, Kazanlak iz Bugarske, Salo iz Finske, Puchheim iz Njemačke, Covasna iz Rumunjske, Akko iz Izraela, Čakovec iz Hrvatske), te tri s kojima održava dobre veze: Togliatti u Rusiji, Kanjiža u Srbiji i Shijiazhuang u Kini. Osim navedenih gradska samouprava želi uspostaviti daljnje veze. Posredstvom veleposlanika Republike Mađarske u Sarajevu Imrea Varge uspostavljena je veza s Bihaćem u Bosni i Hercegovini. Pred Uskrs, 20. i 21. ožujka, izaslanstvo iz Bihaća boravilo je u Kaniži, među kojima su bili načelnik grada Bihaća Hamdija Lipovača, zastupnici općine Mahmut Alagić, Franjo Jurić i savjetnik Amarildo Mulić.

Bišćane su primili gradonačelnik István Marton i referent za međunarodne veze Tibor Gerenčer.

Prilikom susreta razgovaralo se o gradovima, o ustrojstvu gradskih uprava, industriji, poduzetništvu te se raspravljalo o mogućoj suradnji na gospodarskom, kulturnom i športskom polju, a jednako tako i o suradnji između Hrvata bosanškoga i pomurskoga grada. Grad Bihać zatražio je pomoć u svezi s izgradnjom toplica na njihovu području, a bosanski grad bi mogao pomoći u poljoprivrednim nastojanjima Kaniže. Sljedeći susret bit će ponovno u Kaniži, potkraj travnja na danima grada, dokada će se izraditi nacrt sporazuma, a kaniško će izaslanstvo posjetiti Bihać za vrijeme manifestacije Bihačko ljeto.

SEPETNIK – Narodnosna udruga za unapređivanje poljoprivrednog područja u Pomurju, već tradicionalno organizira festival kulture na kojem se natječu kulturne udruge, školske ustanove u ovim kategorijama: kazivanje stihova, pjevanje pučkih pjesama, scenska igra, folklor, moderni ples. Ove je godine festival priređen 29. ožujka i sudjelovale su družine iz hrvatskih naselja s raznim izvedbama. Najuspješniji će moći nastupiti na županijskom gala programu.

VANCAGA – U organizaciji Općega prosvjetnog središta na Vancagi u Baji, u subotu, 19. travnja, priređuje se tradicionalno Markovo, u okviru kojega će se održati misa na hrvatskom jeziku i blagoslov mladoga žita, te prigodni kulturni program na otvorenom i gastronomsko natjecanje. Dan prije, u petak, 18. travnja, priređuje se susret hrvatskih učenika iz Baje i drugih naših bačkih naselja.

BUDIMPEŠTA – Hrvatska samouprava XII. okruga grada Budimpešte i Kazališno društvo Petrovoga Sela pozivaju sve zainteresirane da 12. travnja s početkom u 16 sati pogledaju šaljivi igrokaz Presidanje u Parizu, Boing, Boing, nastao na tekst Marca Camoletta. Predstava će biti održana u Jókaijevu klubu u Budimpešti, Hollós út 5 (autobusom broj 21 od Moskovskoga trga prema Svábhegyu).

PEČUH – U organizaciji Muzeja Janus Pannonius i njegova Etnografskog odjela te Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu i Fotogalerije Lang iz Samobora, 3. travnja otvara se izložba dvoje hrvatskih fotografa Petra Dabca i Mare Milin, u sklopu suradnje dvaju prijateljskih gradova, Pečuha i Samobora. Izložba će biti otvorena od 18. travnja. Spomenuta fotogalerija nastavlja promicanje hrvatske nove fotografije. Tako nakon Bratislave, Kopenhaga, Santa Monice (Kalifornija), Banjaluke i Salzburga fotografski opus Petra Dabca i Mare Milin predstavlja i u Pečuhu.

Mare Milin rođena je u Zadru 1973, absolventica je studija dizajna pri Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu, od 1994. profesionalno se počela baviti fotografijom, snimala za kazalište, te razne scenske projekte. Suradivala je s magazinima: Arkzin, Ultra, XL, Nomad, Godine nove. Članica je ULUPUH-a od 2002. snimala je fotografije za kazalište (GDK Gavella); za scenske projekte, vezane uz rad koreografa Emila Matešića, teatra Exit, Zagrebačkoga plesnog ansambla, Nataše Lušetić, te razne nezavisne produkcije. Profesionalno se bavi reklamnom fotografijom koja se, uglavnom, odnosi na portrete ljudi u raznim situacijama.

Petar Dabac rođen je u Zagrebu 1942. Diplomirao je na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu. Od 1960. potpuno se posvećuje fotografiji, a od 1966. djeluje kao samostalni umjetnik. Sve do predaje Arhiva TD (Tošo Dabac) Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu 2006, vodi i brine se o tom arhivu. Član je Forum Stadtparka u Grazu, a od 1991. predavač je predmeta fotografije na odjelu za oblikovanje na Akademiji likovnih umjetnosti u Ljubljani. Samostalno je izlagao na pedesetak izložaba u zemlji i svijetu.

Dan Hrvatov u Kemlji za dva tajejne

Trostruki jubilarni svetak kulturnih društav

Hrvatska manjinska samouprava sela Kemlje svenek je mogla svoj tradicionalni hrvatski svetak održati oko rođenja Mate Meršića Miloradića, u septembru. Ovpuz zavolj trostrukoga jubileja hrvatskoga kulturnoga žitka u vlašćem selu, su najprdonešli ov znameniti dan na 19. april. Kako mjesni motor hrvatskoga djelovanja Marija Nović-Štipković, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave, kaže, „zato smo si doprimili na protulice Hrvatski dan, aš ondan nam tri grupe svečuju jubilej. Jačkarni zbor Mate Meršić Miloradić će imati tridesetu, mišani zbor Mali Dunaj petnaestu, a Kulturno-umjetničko društvo Konoplje svečuje tom prilikom petu obljetnicu. Zato ćemo skupa doći svi Hrvati iz sela ter iz okolice, a najlipše će biti ako se budemo mogli svi skupa veseliti jedan drugomu. Pozvali smo i druge zборе, tamburaše ter ufamo se da ćemo si jako lip dan načinjiti.” Ženski zbor Mate Meršić Miloradić na danas je ostao takorekuć domaći korus, pokidob njevi kotrigi su većinom zrelije žene. Kad se osnovao zbor, prlje tri desetljeća, onda su još jačili u njemu i muži i druge žene, med njimi čudami jaču jur u nebeskom zboru. U zadnju dob samo na svoje zadovoljstvo dođu skupa uz jačku u Hrvatskom klubu, pod peljanjem Marije Nović-Štipković i jako rijetko gostuju van sela. Dosada jur oko dvisto gradišćanskih jačak su pobrali, ke bi bile prez njih gvišno sudjene na pozabljenje. Jačkarice, kih je oko dvajset, svaku priliku ishasnuju da se strefu i pri hrvatski priredba u Kemlji. Mali Dunaj, pod dirigiranjem Edit Vecsei, skuplja mladju

generaciju jačkarov, jur punih 15 ljet. Rado nastupaju na domaći priredba, gustokrat su pozvani u Budimpeštu, kako i na festivale u Slovačkoj i Austriji. Pred kratkim su odlikovani kemljanskom nagradom za zvanaredno djelovanje u širenju hrvatske kulture. Konoplje je najmladje društvo u Kemlji, koje pelja Franci Nemet ki momentalno živi u Austriji, ali svakim vikendom put ga pelja u rodno selo. Njemu, kot bivšemu tancošu, je palo napamet pred petimi ljeti da skupa pozove negdašnje plesače i sve one ki imaju volju za folklor, i tako se je narodilo folklorno društvo, u kom najmladji član ima 23, a najstarija aktivistkinja 64 ljet.

Zadaćom smatraju da na pozornici ovjekovječuju sve one stare navade (po kemljansku zakone) ke su u prošlosti još bile žive u Hrvatskoj Kemlji, a danas te običaje inscenirano moremo viditi jedino u njevoj izvedbi. Subotu, 19. aprila, od 17 uri u mjesnom kulturnom domu se začme veliko slavlje u čast jubilarom, a i u čast svih kemljanskih Hrvatov.

-Tiho-

